

The background image shows a wide, shallow waterway with a small waterfall or weir in the center. The water is calm and reflects the sky. On the right bank, there is a modern, multi-story brick building with large windows. In the distance, a power line tower is visible against a blue sky with scattered white clouds. The foreground is filled with lush green reeds and grasses.

Najaars- rapportage 2023

waterschap
limburg

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906
KvK: 67682065

088 88 90 100
info@waterschaplimburg.nl
www.waterschaplimburg.nl

titel Najaarsrapportage 2023
subtitel
datum 4 oktober 2023
versie 2.0 (CIE)
status Concept
zaaknr. 2023-Z2343
documentnr. WLDOC-220622665-25689

vrijgave

Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
Leeswijzer	4
2 Samenvatting	5
Algemeen beeld	5
Financieel resultaat	6
Investeringsen	8
3 Voortgang per programma	9
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	10
2. Klimaatadaptatie	14
3. Waterkwaliteit en ecologie	20
4. Zuiveren en waterketen	26
5. Crisisbeheersing	28
6. Bestuur en organisatie	32
Programmatotaal, onvoorzien en dekkingsmiddelen.	41
4 Kredietvotering / kredietverlening	42
Kredietaanpassing bevoegdheid Secretaris Directeur	46
5 Reserves en voorzieningen	47
6 Bijlagen	48
Bijlage 1 Begrotingswijziging	48
Bijlage 2 Investeringslijst	49

1 Inleiding

Voor u ligt de najaarsrapportage. In de najaarsrapportage geven wij u een actueel overzicht van de stand van zaken en ontwikkelingen van het lopende dienstjaar, waarbij in principe alleen de afwijkingen worden weergegeven. Daarbij geven wij uiteraard ook de financiële gevolgen van deze ontwikkelingen aan en op welke punten het nodig is de Begroting 2023 aan te passen.

In deze rapportage zijn de voortgang van de begrote prestaties, de prognoses van de verwachte kosten- en opbrengstontwikkeling en de investeringsprognose opgenomen op basis van de inzichten per eind augustus. Tevens zijn in deze najaarsrapportage de door het DB verleende kredieten en kredietbijstellingen opgenomen.

Leeswijzer

In de begroting hebben we aangegeven wat we in 2023 gaan doen. In deze najaarsrapportage geven we aan wat de stand van zaken is. De najaarsrapportage is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

2 - Samenvatting

In de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen wordt het beeld gepresenteerd volgend uit de ontwikkelingen en afwijkingen waarover in deze najaarsrapportage wordt gerapporteerd.

3 - Voortgang per programma

De begroting is opgebouwd uit zes programma's. In dit hoofdstuk wordt per programma toegelicht wat de afwijkingen zijn ten opzichte van de uitvoering van de Begroting 2023 en zijn financiële paragrafen opgenomen m.b.t. de exploitatie en de investeringen.

In de verschillende grafieken in de najaarsrapportage is de voortgang weergegeven door de volgende kleuren:

- geen wezenlijke afwijkingen, realisatie conform begroting
- wezenlijke afwijking, maar realiseerbaar voor het einde van het jaar of ≤ 6 maanden vertraging
- wezenlijke afwijking, niet realiseerbaar voor het einde van het jaar en minstens ≥ 6 maanden vertraging

4 - Kredietvoting

Hierin wordt gerapporteerd over de door het DB verleende kredieten en voor welke kredieten bijstelling in de kredietvoting door het AB nodig is.

5 - Reserves en voorzieningen

Per reserve/voorziening is inzichtelijk gemaakt wat het verloop is, inclusief de wijzigingen als gevolg van deze voorjaarsrapportage.

6 - Bijlagen

- Op basis van de inzichten zijn prognoses opgesteld hoe de ontwikkelingen van de kosten en opbrengsten in 2023 verlopen. In bijlage 1 is de begrotingswijziging opgenomen.
- In bijlage 2 is een gedetailleerde investeringslijst opgenomen.

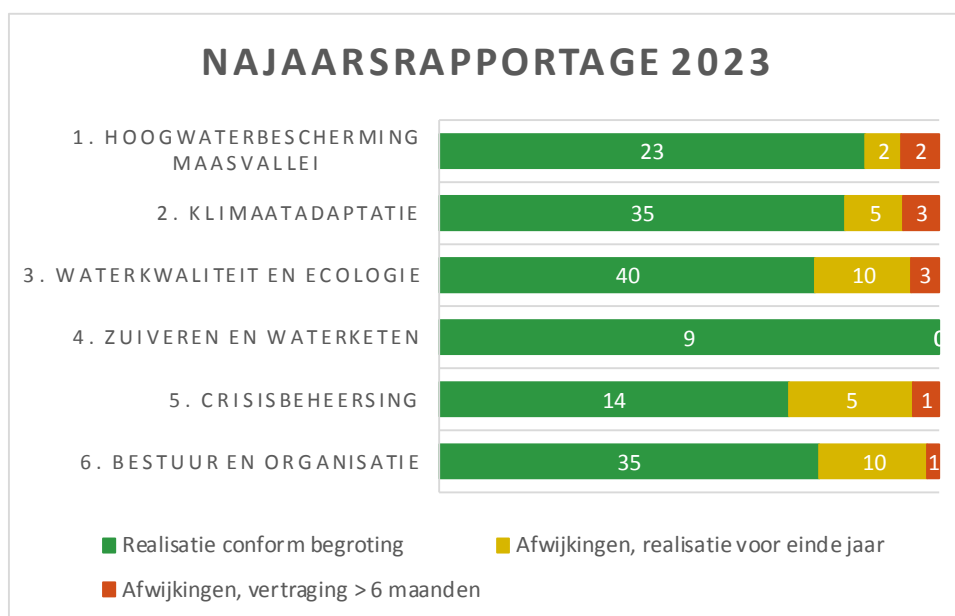
2 Samenvatting

Algemeen beeld

Op 30 november 2022 heeft uw bestuur ingestemd met de Begroting 2023. De voorliggende Najaarsrapportage 2023 is de tweede tussentijdse rapportage over 2023 en informeert u op hoofdlijnen over de voortgang en ontwikkeling ten opzichte van de Begroting 2023 en de prognose per 31 december van dit jaar. De najaarsrapportage vormt daarmee een bijsturinginstrument voor het bestuur.

Tot en met augustus 2023 heeft van de 198 te onderscheiden activiteiten in de Begroting 2023 als status:

- ☒ 79% status groen
- ☒ 16% status oranje
- ☒ 5% status rood

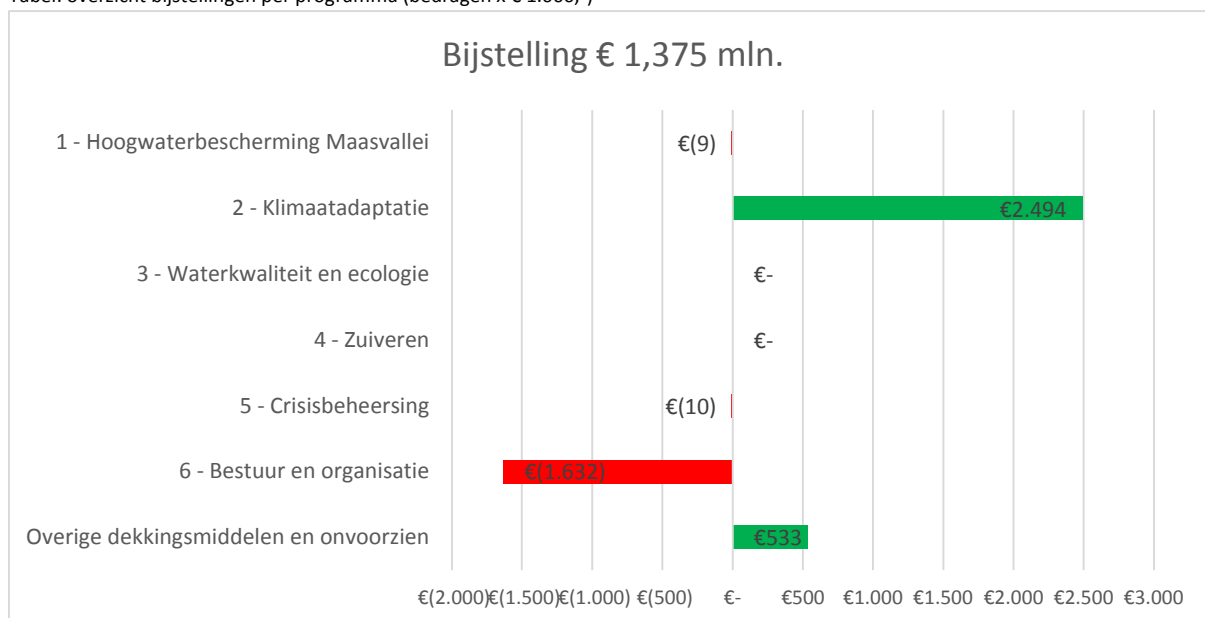
Dat betekent dat verwacht wordt dat 95% gerealiseerd is/realiseerbaar is vóór het einde van het jaar of minder dan 6 maanden vertraging heeft. Het algemene beeld in deze najaarsrapportage is daarmee dat de voortgang van de uitvoering voorspoedig verloopt. Zoals uit de grafiek hierboven valt af te lezen, zijn er ook onderdelen waar vertraging is ontstaan of waar aanpassing van de bijbehorende maatregel nodig is.

In hoofdstuk 3 van deze rapportage wordt het algemeen beeld per programma weergegeven en worden de belangrijkste afwijkingen nader toegelicht.

Financieel resultaat

In deze rapportage wordt op basis van de meest actuele ontwikkelingen een prognose gemaakt van het resultaat van 2023 als geheel. De voorgestelde bijstellingen laten per saldo een voordeel zien van ruim € 1,3 miljoen. In de onderstaande grafiek is de omvang van de bijstellingen per programma te zien:

Tabel: overzicht bijstellingen per programma (bedragen x € 1.000,-)

De grootste bijstellingen doen zich voor binnen de programma's:

- **2 - Klimaatadaptatie**
De grootste (positieve) bijstelling binnen dit programma betreft de vrijval van budgetten ten behoeve van Waterrobuust Limburg (per saldo circa € 2,5 mln.).
- **6- Bestuur en organisatie**
De bijstelling wordt veroorzaakt door het instellen van het budget voor de integratie van WL en WBL. Conform eerder AB besluit (AB voorstel 2023 nr. 11 dd. 25 januari jl.) wordt hiervoor in 2023 ruim € 1 mln. vrijgemaakt. Daarnaast leidt de gestegen rente tot aanpassing van de rentekosten met ruim € 0,4 mln. Verder vinden er binnen dit programma nog een aantal kleinere budgetbijstellingen plaats (o.a. onderhoud software en huur kantoorpand).
- **Overige dekkingsmiddelen en onvoorzien**
De afrekening van de coronacompensatie over 2021 leidt tot een positieve bijstelling van € 0,5 mln.

Een gedetailleerde toelichting op de voorgestelde bijstellingen leest u in hoofdstuk 3 bij de betreffende programma's. In bijlage 1 is een overzicht van alle voor- en nadelen per kostencategorie opgenomen.

Met inachtneming van het budgetrecht van het Algemeen Bestuur stellen wij u voor de begroting 2023 aan te passen overeenkomstig de weergegeven mutaties bij de programma's. Per saldo ontstaat door deze aanpassingen een voordeel van € 1.375.200. Wij stellen u voor het voordelig saldo in de najaarsrapportage 2023 ten gunste te brengen van de post onvoorzien.

Bij de jaarrekening 2023 zullen wij eindverantwoording afleggen over het beleid en de uiteindelijke realisatie van de budgetten.

Doorwerking naar de meerjarenbegroting

In deze najaarsrapportage zijn een aantal bijstellingen opgenomen met een structurele doorwerking naar de komende jaren. De bijstelling van de kosten en opbrengsten onderverdeeld naar incidenteel en structureel is als volgt:

Omschrijving	Bijstelling	Incidenteel	Structureel
Kosten	-621.900	-674.900	53.000
Opbrengsten	753.300	753.300	0
Opbrengsten -/- kosten	1.375.200	1.428.200	-53.000

De structurele doorwerking van de najaarsrapportage ad € 53.000,- betrekken we in 2024 in de afwegingen en actualisatie van het financieel perspectief.

Prognose financiële ontwikkelingen WBL

Recentelijk heeft u de directierapportage 1ste kwartaal WBL ontvangen (AB-voorstel 2023 nr. 82 dd. 27 september). Hierin is door WBL een winstwaarschuwing afgegeven ter grootte van € 9,2 mln. voor een aantal (negatieve) financiële ontwikkelingen in de begroting 2023. Op basis van geactualiseerde cijfers en prognoses is de verwachting dat het aanvullend tekort (in de begroting WBL) 'beperkt' blijft tot een bedrag van € 7,9 mln. In het resultaat van de voorliggende najaarsrapportage is hiermee nog geen rekening gehouden.

De 2^e directierapportage WBL ontvangt u informatief voor de AB vergadering van 29 november aanstaande.

Integratie Waterschap Limburg – Waterschapsbedrijf Limburg

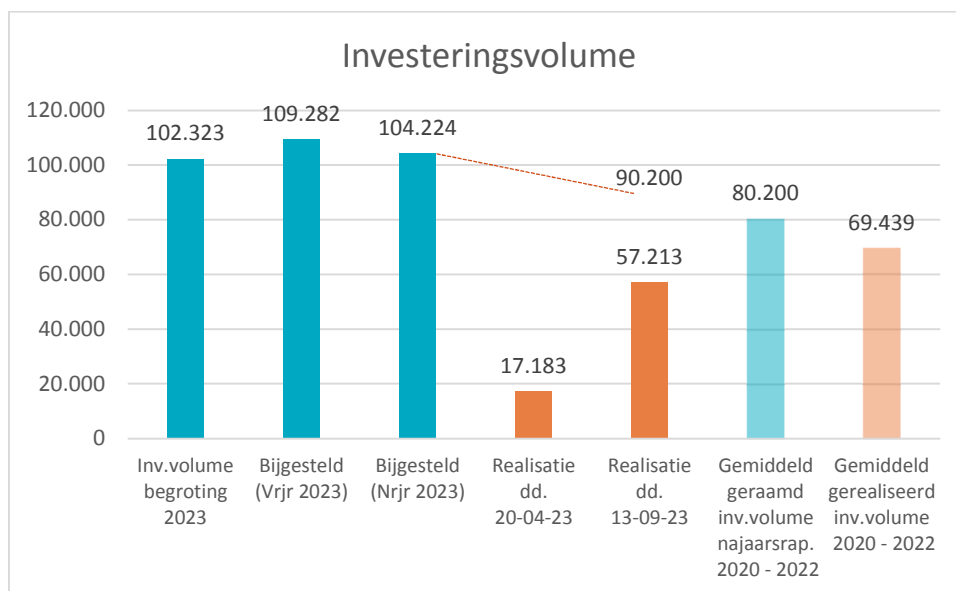
Op 25 januari 2023 heeft het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg op basis van het gevoerde onderzoek naar de verbetering van de Governance WL-WBL besloten om WBL en WL samen te voegen tot één organisatie. In het AB-voorstel (AB-voorstel 2023 nr. 11) is uitgegaan van incidentele kosten ten gevolge van de samenvoeging van ruim € 1 mln. In programma 6 van deze najaarsrapportage wordt voor dit bedrag een exploitatiebudget gevormd ten laste van de post onvoorzien. Het saldo van dit budget zal bij het opmaken van de jaarverantwoording 2023 worden toegevoegd aan een nieuw in te stellen bestemmingsreserve WL/WBL.

Het gaat hierbij om een eerste ruwe verkenning van de kosten. Bij het opstellen van het plan van aanpak is aangegeven welke middelen uit de reguliere begroting vrijgemaakt kunnen worden ten behoeve van de samenvoeging. Via de reguliere p&c cyclus zal in 2024 het AB periodiek op de hoogte gesteld worden van de vergelijking tussen het beschikbare budget voor de samenvoeging en het benodigde budget.

Investerings

In de (primitieve) begroting 2023 is een bedrag van € 102 miljoen aan verwachte investeringsuitgaven opgenomen. In de voorjaarsrapportage is deze raming verhoogd naar ruim € 109 miljoen. Op basis van deze najaarsrapportage worden de verwachte investeringsuitgaven (naar beneden) bijgesteld naar € 104 miljoen.

In de onderstaande tabel is de voortgang van de investeringen zichtbaar.

Ten opzichte van de raming in de voorjaarsrapportage wordt het investeringsvolume met een bedrag van circa € 5 mln. naar beneden bijgesteld. Dit betreft voornamelijk projecten binnen programma 2 *Klimaatadaptatie* (-/- € 8,3 mln.). Daarnaast vinden er diverse verschuivingen en bijstellingen van investeringen binnen de programma's 1 *Hoogwaterbescherming Maasvallei* en 5 *Crisisbeheersing* plaats. Een gedetailleerde toelichting op het verloop van de investeringen vindt u in hoofdstuk 3 bij de betreffende programma's en de investeringslijst in bijlage 2.

Historisch verloop investeringsvolume najaarsrapportage

Het (jaarlijks gemiddelde) investeringsvolume in de periode 2020-2022 uit de najaarsrapportages is vergeleken met de daadwerkelijk realisatie uit de corresponderende jaarrekeningen. Daaruit blijkt dat over de periode 2020-2022 de jaarrekening uitkwam op ongeveer 86,5% van de prognoses bij de najaarsrapportages. Als deze trend zich ook dit jaar manifesteert, dan komt de verwachting van de realisatie uit op € 90,2 mln. Dit zou een onderuitputting op de initiële begroting zijn van € 12 mln.

Het effect van een eventuele onderuitputting op de kapitaallasten voor 2023 is beperkt omdat wij op de (watersysteem-)projecten een zogenaamde 'risicoregel' (initieel € 9,5 mln.) toepassen. Via deze risicoregel passen we een korting op de investeringsuitgaven toe, waarmee rekening wordt gehouden met het eventueel niet volledig kunnen realiseren van de investeringsplanning.

3 Voortgang per programma

In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan nadat de Voorjaarsrapportage 2023 in juli 2023 is vastgesteld. De ontwikkelingen zijn weergegeven per programma, conform de programma-indeling van de Begroting 2023.

Per programma wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven in de belangrijkste afwijkingen in de realisatie van de doelen (en daarmee samenhangende activiteiten) en de voorgestelde wijzigingen van baten en lasten.

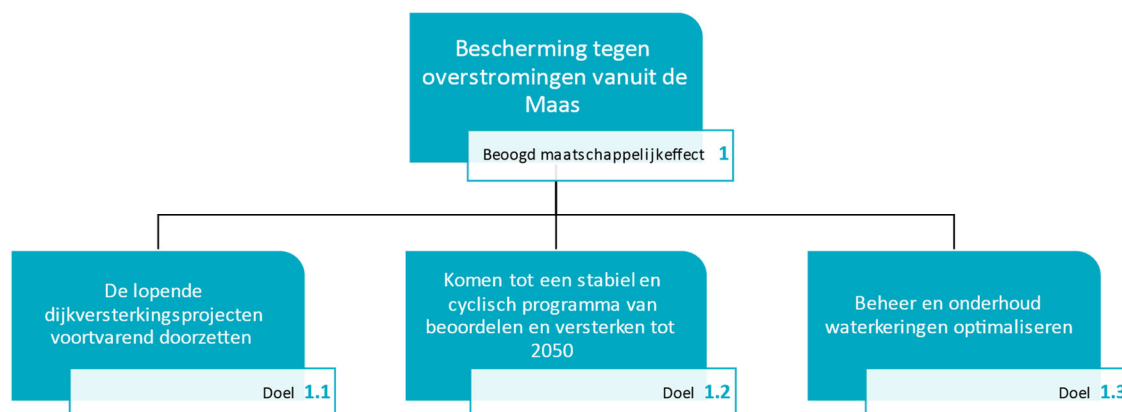
programma

1. Hoogwaterbescherming Maasvallei

rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

Wat willen we bereiken?

Hoogwaterbescherming Maasvallei | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat hebben we ervoor gedaan?

Hoe meten we dat?

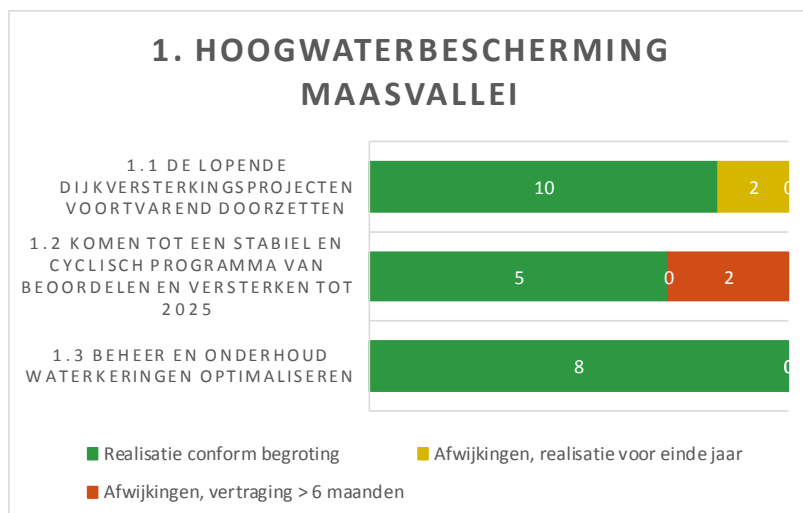
Indicator	Begroting	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
	2023	2023	2023	2023	(jaar)
1.1	De lopende dijkversterkingsprojecten voortvarend doorzetten				
a)	Betrouwbare financiële realisatie HWBP WL (+/- 10%)	€ 44,4 mln.	€ 44,4 mln.	€ 44,4 mln.	... € 2.117 mln. (2050)
b)	Behalen benoemde mijlpalen 2023 (voldoende voortgang)	9	8	8	... Maas 2050 (2050)
c)	Beschikkingaanvragen HWBP ingediend (tijdige financiering)	6	6	5	... (- ¹)
1.2	Komen tot een stabiel en cyclisch programma van beoordelen en versterken tot 2050				
a)	Nog niet beschikbaar	...	...	...	... (...)
1.3	Beheer en onderhoud waterkeringen optimaliseren				
a)	Aantal van de zeven zorgplichtprocessen dat voldoet aan de eisen van de ILT	7	7	7	... 7 (- ²)
b)	% van totaal aantal inspecties dat is uitgevoerd conform inspectieplan	80%	-	95%	... 95% (- ²)

Toelichting

1.1 a)	¹ Deze indicator heeft geen einddoel, het doel verschilt per jaar. De € 44,4 miljoen verwachte totaaluitgaven van HWBP gerelateerde projecten is excl. de bijdrage aan HWBP Landelijk (solidariteitsbijdrage).
1.2 a)	Wegens het ontbreken van de hydraulische randvoorwaarden is het niet mogelijk nu al een meerjarenplan te maken voor de beoordeling. Deze volgt pas in 2024.
1.3 a)	² Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

1.3 b) ² Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
De inschatting is dat we 95% behalen. De definitieve cijfers zijn na 15 oktober 2023 te bepalen (na afronding van de najaarsinspecties).

Prestaties

De realisatie van de activiteiten in dit programma verloopt voor 78% conform begroting. De voortgang van dit programma noemen we daarom 'goed' ($\geq 70\% > 90\%$).

De volgende activiteiten vragen uw aandacht.

1.1 De lopende dijkversterkingsprojecten voortvarend doorzetten

☒ *Schop in de grond voor 2 projecten*

Voor project Steyl zijn de werkzaamheden inmiddels gestart met het inrichten van het bouwterrein, het aanpassen van de steenbestorting en de aanleg van de overstortleiding ter plaatse van oever en buitentalud.

De start van de werkzaamheden voor project Bergen is voorzien in Q1-2024 en is daarmee niet meer conform de oorspronkelijke planning. Dit heeft echter geen effect op de mijlpaal Hoogwaterveilig. Deze blijft ongewijzigd staan in het eerste kwartaal van 2026.

☒ *Subsidie aanvragen naar landelijk HWBP*

De subsidieaanvraag voor de verkenningsfase van het project Roerdelta Roermond is conform planning nog steeds voorzien in Q4-2023.

De subsidieaanvraag voor de verkenningsfase van Venlo 't Bat is verschoven naar Q4-2024. Dit in verband met afstemming met de gemeente over onderlinge procedures in relatie tot de begrotingscyclus van de gemeente.

De subsidieverlening voor de planuitwerkingsfase van de projecten Well en Baarlo-Hout-Blerick is conform planning voorzien in respectievelijk Q3-2023 en Q4-2023. De planuitwerkingsfase voor traject Gennepe is inmiddels beschikt.

Het subsidietraject voor de realisatiefase van het project Belfeld is nagenoeg afgerond.

1.2 Komen tot een stabiel en cyclisch programma van beoordelen en versterken tot 2050

☒ *Meerjarenplanning voor beoordeling 2023-2035*

Het Rijk heeft aangegeven dat de hydraulische randvoorwaarden voorlopig niet worden uitgeleverd. Er is ook geen termijn gegeven waarin wordt aangegeven wanneer ze dan wel worden uitgeleverd. De verwachting is dat dit niet voor medio 2024 zal zijn. Om die reden kunnen we in 2023 geen impactanalyse, noch beoordelingsstrategie of meerjarenplanning uitvoeren.

☒ *Aanpak legger voor overige waterkeringen*

Deze aanpak is voor eind 2023 volgens planning gereed. De vervolgstap, het vaststellen van de wijze van beoordelen van alle overige waterkeringen, is momenteel nog niet mogelijk. In 2024 wordt hier via een pilot mee gestart. De wijze van beheren en onderhouden volgt uit onze assetmanagementplannen, onderhoudsplannen en klanteisen.

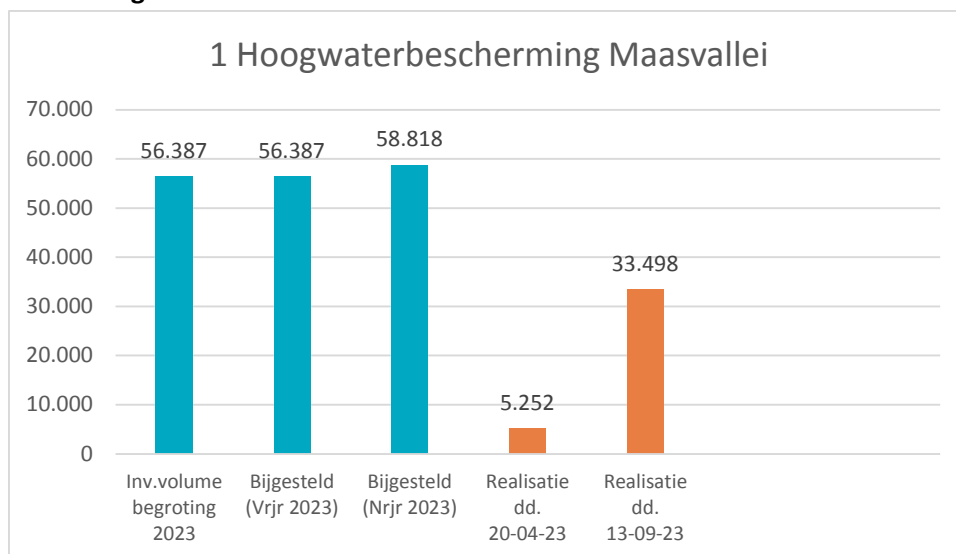
Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei	Begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Kosten	2.185.900	1.080.800	484.397	1.089.800	9.000
Opbrengsten	-	-	23.141	-	-
Totaal voor doorberekende kosten	2.185.900	1.080.800	461.256	1.089.800	9.000

Toelichting kosten	Bijstelling	I/S
Onderzoeken Uitgaven die oorspronkelijk in 2022 gepland waren, zoals filmpjes opnemen proces onderhouden en inspecteren.	20.000	I
Materiaal t.b.v. onderhoud waterkeringen Er is minder materiaal benodigd voor het onderhoud waterkeringen. Deze onderuitputting ter dekking van meerkosten het materiaal op het programma klimaatadaptatie (zie pagina 17).	-11.000	I
Totale bijstelling kosten	9.000	

Investerings

De naar boven bijgestelde begroting 2023 begrotingsprogramma Hoogwaterbescherming Maasvallei wordt met name veroorzaakt door het uitvoeringsprogramma HWBP. Dit bedrag is gebaseerd op de optelsom van de project investeringen uit de programma peiling Q2 inclusief de landelijke bijdrage. In deze totaalstelling is nog geen rekening gehouden met de gecorrigeerde prognose uit de programma peiling die op programmaniveau wordt toegepast en uitkomt op €44,4 miljoen (excl. bijdrage HWBP Landelijk). HWBP hanteert een aftrek van circa 20% op de totaal opgegeven projectuitgaven als demping. In de jaarrekening zal de eindrealisatie over 2023 worden verantwoord. De projecten worden voor 90% vergoed door het HWBP. De eigen bijdrage van het waterschap bedraagt 10%. In bijlage 2 is een gedetailleerd overzicht van de projecten opgenomen.

Naast de bijstelling naar boven geldt voor de solidariteitsbijdrage HWBP een meerjarige neerwaartse bijstelling. Deze neerwaartse bijstelling wordt veroorzaakt door een actualisatie van de verdeelsleutel. Voor het boekjaar 2023 betreft het een lagere bijdrage van € 0,7 mln. aan het landelijke HWBP.

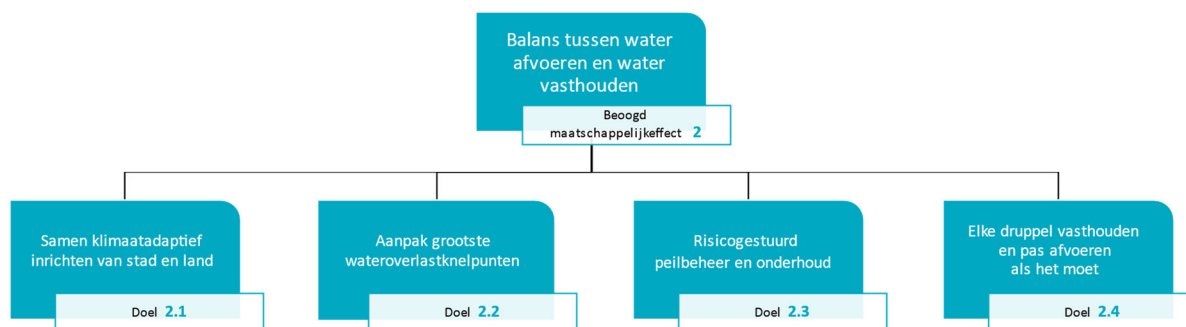
programma

2. Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

Wat willen we bereiken?

Klimaatadaptatie | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat hebben we ervoor gedaan?

Hoe meten we dat?

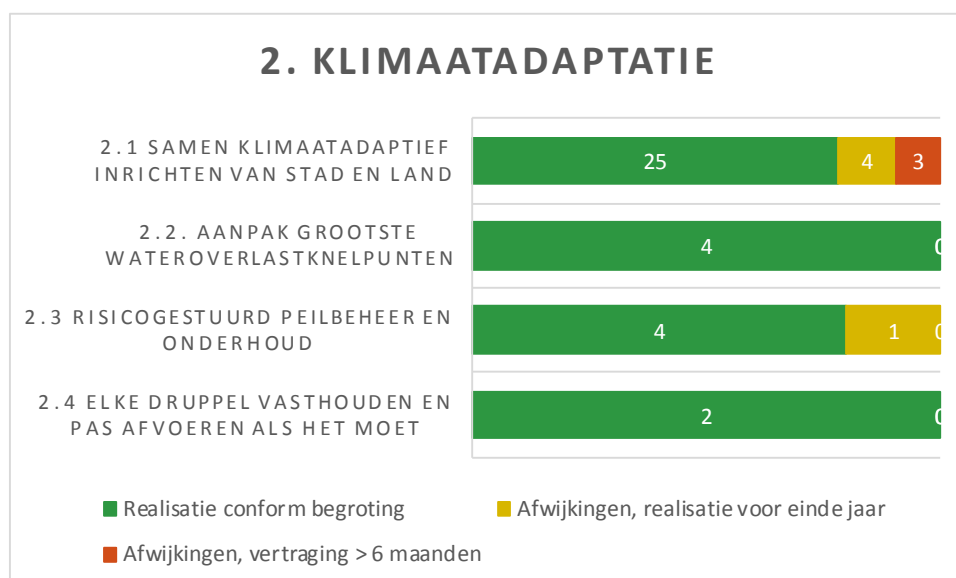
Indicator	Begroting 2023	1 mei 2023	1 sep 2023	31 dec 2023	Einddoel (jaar)
2.1 Samen klimaatadaptief inrichten van stad en land					
a) % van de maatregelen uit de Bestuursovereenkomst Zoetwater fase 2 dat is uitgevoerd (DHZ) ¹	15%	0%	0%	...%	100% (2027)
2.2 Aanpak grootste wateroverlastknelpunten					
a) % van een zesde van het areaal dat getoetst is ²	100%	-	-%	...%	100% ⁽³⁾
2.3 Risicogestuurd peilbeheer en onderhoud					
a) Nog niet beschikbaar	...	...	...	...	... (...)
2.4 Elke druppel vasthouden en pas afvoeren als het moet					
a) door ontwikkelen droogtebestrijdingsplan (% gereed) ⁴	90%	-	80%	...%	100% ⁽³⁾
b) uitvoering maatregelen droogtebestrijdingsplan (% uitgevoerd) ⁵	90%	-	100%	...%	100% ⁽³⁾
c) aantal extra boeren/bermstuwen geplaatst ⁶	600	-	200	...	600 (2025)
d) aantal stuwen geautomatiseerd ⁷	0	-	0	...	70 (2025)

Toelichting

2.1 a)	¹ De uitvoering van de diverse maatregelen binnen onze projecten zorgt ervoor dat de gevolgen van droogte zoveel mogelijk worden voorkomen en daarmee de schade beperkt. We zijn in 2022 gestart met fase 2 en er wordt toegewerkt naar de volledige realisatie van het programma in 2027. In de praktijk is al wel een deel uitgevoerd, maar omdat de regeling nog niet open is hebben we hier ook nog geen aanvraag voor in kunnen dienen.
2.2 a)	² Jaarlijks toetsen we een zesde van het areaal (100% in 2023 betekent dus dat we 1/6 van het areaal getoetst hebben). ³ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

	Ten eerste is deze indicator geen juiste voor dit doel, is gedurende het begrotingsjaar gebleken. En ten tweede zijn we er achter gekomen dat deze ook niet goed te meten is, omdat we niet jaarlijks 1/6 deel toetsen. Deze indicator moeten we vervangen door een andere kpi.
2.4 a)	³ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. ⁴ Door enkele jaren met het droogteplan te werken en te verfijnen creëren we een stabiel plan waarin de meest voorkomende droogtemaatregelen opgenomen zijn.
2.4 b)	³ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. ⁵ Realisatie (in %) van de droogtemaatregelen is gerelateerd aan de fasering uit het plan. 100% betekent dat we alle maatregelen hebben uitgevoerd die bij betreffende fase in het plan horen.
2.4 c)	⁶ Doel is in meerdere tranches het aantal boerenstuwen verder op te voeren. Het oorspronkelijke doel (800 in 2024) hebben we in 2022 naar beneden bijgesteld naar 600 in 2025. Tot nu toe zijn er 200 extra stuwen geplaatst, 200 toegezegd in SPUK Natuur en 200 in DHZ.
2.4 d)	⁷ Via middelen SPUK Natuur (Specifieke Uitkering) komt er financiering voor vervanging en automatisering van 70 stuwen in de periode tot eind 2025. De inkoopprocedure en de locatieonderzoeken lopen nu.

Prestaties

De realisatie van de activiteiten in dit programma verloopt voor 81% conform begroting. De voortgang van dit programma noemen we daarom 'goed' ($\geq 70\% > 90\%$). De volgende activiteiten vragen uw aandacht.

2.1 Samen klimaatadaptief inrichten van stad en land

☒ *Uitwerken droogtestrategie aanpak middel- en lange termijn*

Het onderzoek van de provincie wordt in Q3 van 2023 afgerond, wat iets later is dan oorspronkelijk gepland. De aansluitende werkzaamheden schuiven daardoor ook op in de tijd.

☒ *Opstellen 'Handreiking watertoets/klimaattoets' en 'Bouwstenen voor omgevingsplannen'*

Waterpanel Noord (gemeenten, WL, WML en WBL) wil een gezamenlijke 'Handreiking watertoets/klimaattoets' en 'Bouwstenen voor omgevingsplannen' opstellen. Het project is vertraagd en door Waterpanel Noord doorgeschoven naar 2024 vanwege gebrek aan personele capaciteit bij de gemeenten. Dat ligt buiten de invloedssfeer van het waterschap. De regio Maas en Mergelland wil ook met bouwstenen en een handreiking aan de slag als uitwerking van het nieuwe waterketenplan.

De plannen hiervoor zijn echter nog niet concreet. In het najaar bespreken we of het project wellicht Limburgbreed via het spoor van AROL/BROL kan worden opgepakt.

☒ *Opleveren 'Notitie stedelijk waterbeleid WL'*

In 2022 zijn wij gestart met het herijken van ons stedelijk waterbeleid met als doel ons beleid optimaal in te zetten voor het realiseren van onze doelen op het gebied van klimaatadaptatie (aanpak wateroverlast en droogte) én waterkwaliteit.

Door herprioritering i.v.m. (nazorg) watercrisis en het NPLG-proces is de herijking vertraagd. In de jaarrekening en de voorjaarsrapportage is al gemeld dat de nieuwe nota 'Stedelijk waterbeleid WL' naar verwachting in begin 2024 wordt opgeleverd.

☒ *Evaluatie regenwaterstructuurvisies*

Een gemeentelijke regenwaterstructuurvisie is een belangrijk instrument om water en klimaat goed te borgen in ruimtelijke initiatieven. In verband met herprioritering i.v.m. (nazorg) watercrisis is het - samen met gemeenten - evalueren van bestaande gemeentelijke regenwaterstructuurvisies doorgeschoven naar 2024. Op basis van deze evaluatie zullen we gezamenlijk adviseren of de huidige regenwaterstructuurvisies moeten worden aangepast. Ook besluiten we of we het opstellen van nieuwe visies als WL willen stimuleren en zo ja, op welke manier. Aangezien regio Maastricht-Mergelland wil starten start met een regenwaterstructuurvisie is de evaluatie daar aan gekoppeld. Het idee is in dat proces de behoefte aan een evaluatie scherper te krijgen.

☒ *Deelnemen aan project Klimaatadaptieve bedrijventerreinen van Waterpanel Noord*

Klimaatadaptieve bedrijventerreinen is een project van Waterpanel Noord en komt voort uit de regionale uitvoeringsagenda klimaatadaptatie (DPRA). Op basis van de resultaten van dit project en vanuit onze eigen WL-strategie klimaatbestendige bedrijventerreinen bepaalt Waterpanel Noord de mogelijke maatregelen. Waterpanel Noord heeft het project echter getemporeerd vanwege capaciteitsproblemen bij gemeenten. Dit ligt buiten de invloedssfeer van het waterschap. Mogelijk wordt het project in 2024 of 2025 opgestart door Waterpanel Noord.

☒ *Doorontwikkeling Waterbeeld-app. Waarschuwing Wateroverlast*

De doorontwikkeling van het externe waterbeeld is inmiddels opgenomen in het Plan van aanpak Early Warning. Onderdeel daarvan is onderzoek naar de mogelijkheden om burgers op een juiste wijze te informeren met de juiste informatie. Informatiebronnen zoals de pilot W2O, ontwikkelingen van afvoer voorspelmodellen maar ook andere reguliere informatiebronnen zoals bijvoorbeeld het KNMI, FEWS (hydrologisch model), etc. zijn daar onderdeel van.

☒ *Benutten externe onderzoeksprogramma's KLIMAP / CASTOR om bestaande kennisleemtes op te vullen*

Dit zou het laatste jaar zijn van onderzoeksprogramma KLIMAP. Doordat een aantal projecten in het programma nog in afronding is, is het programma verlengd met 6 maanden. Tevens wordt hiermee ruimte gecreëerd om de laatste ontwikkelingen rondom NPLG en WBS in de oplevering van de producten te verwerken. Er zal toegewerkt worden naar eindproducten van de diverse activiteiten. Specifiek voor Waterschap Limburg betekent dit afronding van de pilot subirrigatie en oplevering van de resultaten daarvan. Verder wordt het concept ontwikkelpaden uitgewerkt waarbij de gebiedsgerichte aanpak Vitale Peel als casus wordt gebruikt.

2.3 Risicogestuurd peilbeheer en onderhoud

☒ Uitvoering DHZ fase 2, boerenstuwen

Project heeft lange aanlooptijd gehad. Op dit moment is een adviesbureau bezig met voorbereiding inkoop en locatie-onderzoek. Verwachting is plaatsing volgende tranche boerenstuwen begin 2024 start en in 2025 wordt afgerond.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Klimaatadaptatie	Begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Kosten	17.974.800	17.947.600	8.147.195	15.536.900	-2.410.700
Opbrengsten	567.800	662.800	643.906	746.100	83.300
Totaal voor doorberekende kosten	17.407.000	17.284.800	7.503.288	14.790.800	-2.494.000

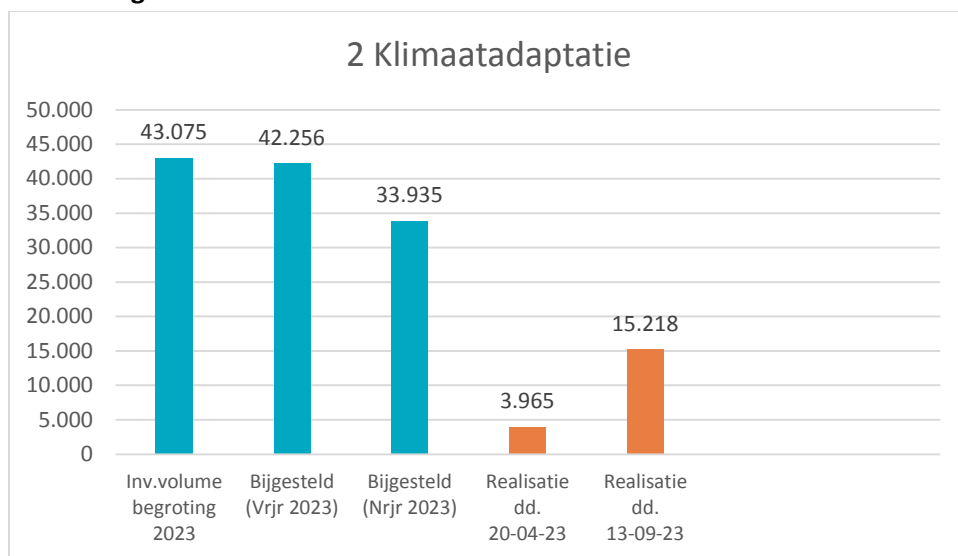
Toelichting kosten	Bijstelling	I/S
Muskusrattenbestrijding Aanvullen budget voor de aanschaf van kano's.	33.300	I
Onderzoeken / adviezen Benodigd voor adviezen ten behoeve van vastgoed waarvoor expertise van derden nodig is (denk aan Pachtbeleid).	30.000	I
Materiaal Aanvullen budget is noodzakelijk voor het onderhoud aan de kunstwerken. Deze meerkosten worden gedekt uit de onderuitputting van onderhoudsbudgetten binnen het programma 1 <i>Hoogwaterbescherming Maasvallei</i> .	11.000	I
Adviezen en onderzoeken soo Een bureau met specialistische kennis wordt ingehuurd om voor Succesvol Opleveren en Overdragen (SOO) de 'ist-soll' situatie in kaart te brengen, een Plan van Aanpak op te stellen en de projectleiding uit te voeren zodat de producten worden gerealiseerd.	100.000	I
Waterrobuust	-2.550.000	I
<ul style="list-style-type: none"> Minder inhuur nodig omdat het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) een aantal zaken van waterrobuust heeft overgenomen. Daarnaast is aan de taskforce omgeving waterrobuust decharge verleend en de werkzaamheden in de lijn teruggelegd. Restpost gereserveerd voor mogelijk inhuur Q4 voor werkzaamheden advisering WI in pijlers 1 en 2 van WRL. De oorspronkelijk budgetten zijn gebaseerd op de kennis van voor de periode programma WRL. Door het oprichten van WRL en de toezegging van Rijksbudgetten voor WRL is financiering van onderzoeken alsmede subsidies, stimuleringsregelingen, onderzoeken zelfbescherming, etc. vanuit waterrobuust WL voor een overgroot deel overbodig. Het onderzoek Roer internationaal wordt door 	-300.000 -2.250.000	

het WVER zelf getrokken en vraagt geen budget. De kosten voor Deltares 2023 zijn minder dan gepland. De internationale stresstesten i.h.k.v. aanbevelingen landelijke beleidslijn worden pas in 2024 uitgevoerd.

Telefoon	-60.000	S
Besparing mobiele abonnementskosten door wegvallen kosten leverancier met betrekking tot abonnement (en dienstverlening) en eigen contracten met leverancier simkaarten meetinstrumenten.		
Afval	-5.000	S
Kosten zijn lager dan verwacht.		
Adviezen vergunningen	30.000	I
Extra externe advisering ten behoeve vergunningen. Eigen formatie heeft onvoldoende capaciteit voor afwickelen van vergunningen.		
Totale bijstelling kosten	-2.410.700	

Toelichting opbrengsten	Bijstelling	I/S
Muskusrattenbestrijding	53.300	I
In 2023 ontvangen we een solidariteitsfinanciering muskusratten. De inkomsten zijn hierop aangepast en gelijkgesteld aan de totale begrote opbrengsten muskus en beverratten die we ontvangen van de Unie van Waterschappen.		
Dwangsom	30.000	I
Opbrengsten als gevolg van opgelegde dwangsommen.		
Totale bijstelling opbrengsten	83.300	

Investerings

Het geraamde investeringsvolume binnen programma Klimaatadaptatie wordt per saldo met ruim € 8,3 mln. naar beneden bijgesteld. Deze bijstelling bestaat uit:

(Bedragen x € 1.000,-)	Bijgestelde begroting (Vrjr 2023)	Bijgestelde begroting (Nrjr 2023)	Bijstelling
Projecten beekherstel	€ 10.317	€ 5.080	-/- € 5.237
Projecten verdrogingsbestrijding	€ 9.230	€ 7.440	-/- € 1.790
Projecten wateroverlast	€ 11.473	€ 11.479	€ 6
Projecten vervanging en aanpassing assets	€ 11.108	€ 9.808	-/- € 1.300
Projecten overig	€ 128	€ 128	--
Totaal	€ 42.256	€ 33.935	-/- € 8.321

De naar beneden bijgestelde begroting 2023 voor de projecten beekherstel wordt voor € 3,8 mln. veroorzaakt door een verschuiving van de geraamde uitgaven voor de aankoop en afwaardering van gronden van het Pilot project Beekdalenontwikkeling Groote Molenbeek/Mariapeel. De grondposities / gebiedsprocessen zijn nu nog niet zover dat er meer grond aangekocht of afgewaardeerd kan worden.

Daarnaast zijn er een aantal beekherstelprojecten waarbij sprake is van een langere doorlooptijd van enkele aanbestedingen wat niet was voorzien in de begroting 2023. Verder wordt het ook veroorzaakt door een trager tempo bij onze projectpartners in de planuitwerking (o.a. gemeenten) en als gevolg daarvan bijgestelde plannings.

De naar boven bijgestelde begroting 2023 voor de projecten wateroverlast (water in Balans) is minimaal doordat bijstellingen naar boven zich bijna opheffen door bijstellingen naar beneden. De grootste neerwaartse bijstelling wordt veroorzaakt door het verschuiven van de uitvoering naar 2024 bij het project Gebiedspilot Meerssen. De reden daarvan is dat de aanbesteding voor het maken van het definitieve plan en het bestek vertraging heeft opgelopen als gevolg van een wijziging in de aanpak van de aanbesteding op verzoek van Inkoop.

De grootste opwaartse bijstelling wordt veroorzaakt door een mogelijke scopewijziging bij het project Gebiedspilot Eckeltsebeek.

De naar beneden bijgestelde begroting 2023 voor de projecten vervanging en aanpassing assets wordt met name veroorzaakt door een administratieve verschuiving om reden van rechtmatigheid. Concreet betreft het een verschuiving van het onderdeel tractorpompen binnen het programma Klimaatadaptatie (verlaging) naar het programma Crisisbeheersing (verhoging).

In bijlage 2 is een gedetailleerd overzicht van de projecten opgenomen.

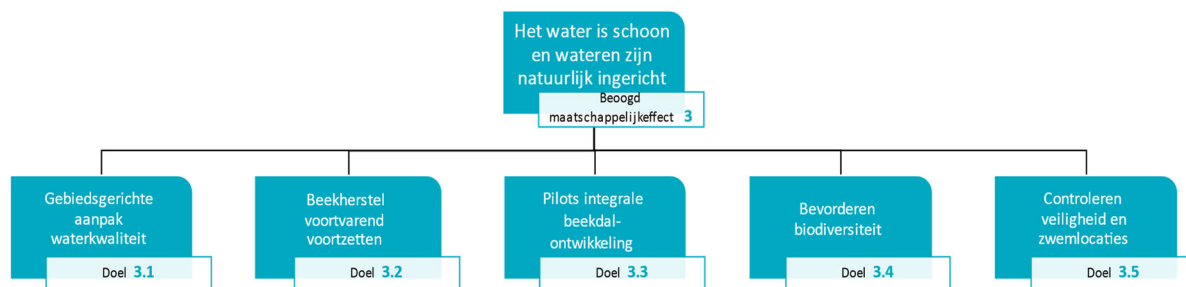
programma

3. Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Waterkwaliteit en ecologie | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat hebben we ervoor gedaan?

Hoe meten we dat?

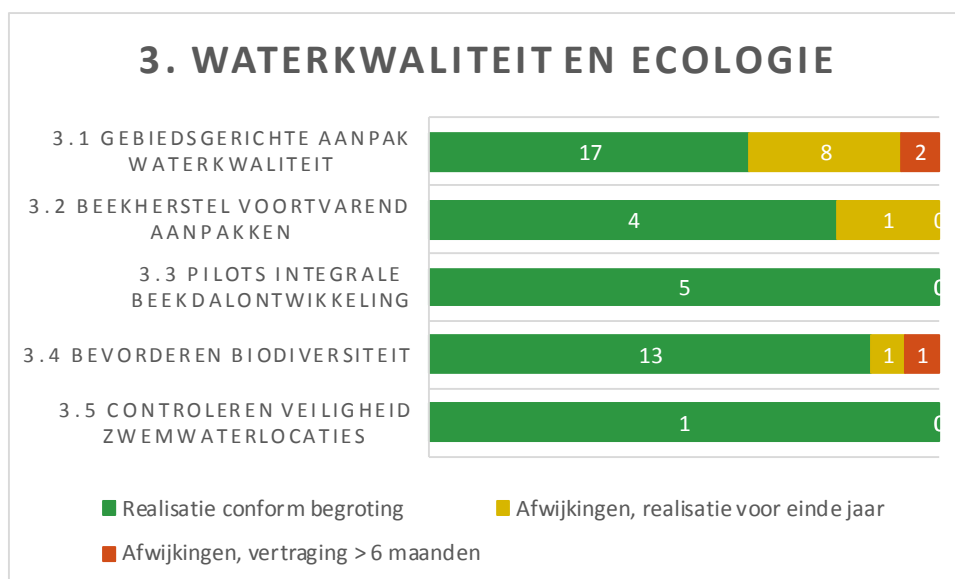
Indicator	Begroting 2023	1 mei 2023	1 sep 2023	31 dec 2023	Einddoel (jaar)
3.1 Gebiedsgerichte aanpak waterkwaliteit					
a) % aan rwzi's dat voldoet aan het Limburgs Effluentbeleid ¹	67%	67%	67%	...	100% (2027)
b) % KRW-overstorten dat is terug gebracht naar een overstortfrequentie afgestemd op de kwetsbaarheid van het ontvangende water ²	55%	34%	32%	...	100% (2027)
3.2 Beekherstel voortvarend voortzetten					
a) Km beekherstel WBP 2022-2027 afgerond ³	0 km	0 km	0 km	0 km	72,2 km (2027)
3.3 Pilots integrale beekdalontwikkeling					
a) Pilot beekdalbrede aanpak Groote Molenbeek ⁴					
o aantal projectopdrachten	2	2	2	...	3 (2024)
b) Pilot beekdalbrede aanpak Geul ⁵					
o plan van aanpak	1	0	0	...	1 (2023)
o aantal projectopdrachten	0	0	0	...	2 (2025)
3.4 Bevorderen biodiversiteit					
a) Aantal vismigratiekelpunten verholpen	5	2	2	...	26 (2027)
b) % bij onderhouden en inspecteren betrokken medewerkers dat geïnstrueerd is om zorgvuldig te handelen bij flora & fauna conform de Wet natuurbeheer	100%	100%	100%	...	100% (⁶)
c) % Grote Waternavel bestreden ⁷	30%	25%	25%	...	90% (2029)
3.5 Controleren veiligheid zwemlocaties					
a) Beoordeling zwemlocaties volgens zwemwaterrichtlijn 2006 (in #)					

o uitstekend	19	n.v.t.	18	...	19 (2027)
o goed	0	n.v.t.	1	...	0 (2027)
o aanvaardbaar	0	n.v.t.	0	...	0 (2027)
o slecht	0	n.v.t.	0	...	0 (2027)

Toelichting

3.1 a)	¹ Vóór 2027 moeten nog 5 rwzi's voldoen aan het LEB. Realisatie verloopt mede n.a.v. de uitkomsten van de systeemsprong methodiek.
3.1 b)	² In 2023 wordt de inventarisatie van de overstortproblematiek bij de gemeente afgerond. We hebben dan een goed beeld wat er de komende jaren door de gemeenten wordt uitgevoerd. Het percentage is gebaseerd op 20 van de 31 gemeenten die getoetst zijn. Vooruitlopend op de resultaten van de inventarisatie mag voorzichtig geconcludeerd worden dat de gemeenten het gestelde doel niet gaan halen (100% in 2027).
3.2 a)	³ In het huidige WBP is 72,2 km opgenomen aan nog her in te richten beken (zie onderstaande lijst). Een groot deel is inmiddels opgestart en zit in de verkennings- of planuitwerkingsfase. Voor een klein deel moet nog een projectopdracht opgesteld worden.
3.3 a)	⁴ Binnen de pilot Groote Molenbeek zijn drie uitvoeringsprojecten gedefinieerd, waarvoor projectopdrachten opgesteld moeten worden. Daarna overdracht naar de projectorganisatie. Projectopdracht doorstroommoeras Rieterdijk is gereed. Projectopdracht laggzone wordt in 2023 afgerond.
3.3 b)	⁵ Voor de totale pilot wordt een plan van aanpak opgesteld, waarbij verschillende uitvoeringsprojecten gedefinieerd worden. Plan van aanpak wordt in 2023 opgesteld. Wanneer het plan van aanpak gereed is en goedgekeurd, worden de projectopdrachten opgesteld.
3.4 b)	⁶ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
3.4 c)	⁷ in 2023 verwachten we 25% te bestrijden vanwege de start van structurele bestrijding Grote Waternavel na een Europese aanbesteding in 2022.
3.5 a)	In opdracht van de provincie houden wij bij 38 zwemwaterlocaties toezicht op de naleving van de Whvbz. Bij 19 ervan zijn wij ook betrokken als waterkwaliteitsbeheerder (die liggen dus in WL gebied), bij de andere 19 is RWS betrokken als waterkwaliteitsbeheerder (die liggen dus aan de Maas in RWS gebied).

Prestaties

De realisatie van de activiteiten in dit programma verloopt voor 75% conform begroting. De voortgang van dit programma noemen we daarom 'goed' ($\geq 70\% > 90\%$).
De volgende activiteiten vragen uw aandacht.

3.1 Gebiedsgerichte aanpak waterkwaliteit

☒ *Onderzoeken effect op kwaliteit oppervlaktewater van lozingen*

De start is vertraagd. Dit onderzoek kan een bijdrage leveren aan de nieuwe Waterschapsverordening en de prioritering van werkzaamheden per 2024.

☒ *Adviseren bij vergunningverlening en handhaving voor de indirecte lozingen*

In de zomer van 2023 zijn eerste stappen gezet om te komen tot een aanpak en beleid rondom indirecte lozingen. Er wordt onderzocht op welke manieren we het beste de samenwerking met de gemeenten en de omgevingsdienst rondom indirecte lozingen kunnen versterken, om de impact te minimaliseren. We sluiten aan bij de landelijke discussie en waar mogelijk maken we hierbij gebruik van inzet en kennis van het samenwerkingsverband Schone Maas Water Keten (SMWK). In samenwerking met het WBL wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een influentbeleid.

☒ *Limburgs Effluentbeleid*

De uitvoering van het LEB door het WBL verloopt loopt conform plan. Enkele RWZI's moeten nog aangepast worden om uiterlijk in 2027 te voldoen aan de gestelde normen van het LEB.

De evaluatie van het LEB wordt momenteel uitgevoerd.

Het besef is ook op landelijk niveau ontstaan dat de huidige effluentnormen van de RWZI's onvoldoende streng zijn om de KRW doelen te kunnen realiseren, zelfs als de andere bronnen (landbouw, buitenland en stedelijk gebied) hun bijdrage aan de reductie wel zouden realiseren. Onder leiding van de STOWA wordt gewerkt aan een landelijk toepasbaar en uniforme methodiek om passende effluentnormen af te leiden voor de RWZI's. De resultaten hiervan zijn niet eerder te verwachten dan Q1 2024.

☒ *Afronden inventarisatie van de gemeentelijke overstortproblematiek*

De aanpak van de overstorten verloopt volgens planning. Fase 1 van de aanpak is afgerond. Uit de inventarisatie tot nu toe blijkt dat de problematiek voor het realiseren van maatregelen per gemeente verschilt. Fase 2 - het vastleggen van afspraken - is opgestart en loopt deels door in Q1 2024. De afspraken die gemaakt worden hebben het karakter van een intentie. De derde fase betreft de monitoring van de uitvoering van de gemaakte afspraken, die deels parallel met fase 2 wordt opgestart. Fase 3 loopt door tot aan het einde van 2027.

☒ *Stevig verankeren van klimaat en waterkwaliteit in ruimtelijke plannen en initiatieven*

Via onze betrokkenheid bij gemeentelijke omgevingsvisies en -plannen, plantoetsing en het vergunningenspoor zetten wij als WL doorlopend in op het (nog) beter verankeren van water en klimaat in deze ruimtelijke plannen. Het opstellen van een handreiking klimaattoets en 'Bouwstenen voor water en klimaat in omgevingsplannen' is vooralsnog doorgeschoven naar 2024 door Waterpanel Noord. Reden hiervoor zijn de capaciteitsproblemen bij de gemeenten van Waterpanel Noord.

☒ *Ondersteunen LLTB bij de uitvoering van het Delta Plan Agrarisch Waterbeheer (DAW-plan)*

Dit plan wordt door de LLTB gecoördineerd en uitgevoerd samen met de agrarische sector. Wij leveren een financiële bijdrage en brengen kennis in. Stand van zaken najaar 2023:

- Bodemadviezen (Bodem UP): In de periode 2021-2023 zijn er bij 165 bedrijven bodemadviezen gegeven. In de begroting is 160 bedrijven als prognose afgegeven. De reden dat de doelstelling niet helemaal is gehaald is dat de LLTB zijn mensen ingezet heeft op de dossiers natuurinclusieve landbouw (NIL), de quick wins voor het Nationaal Landelijk Gebied (NPLG) en de maatwerk aanpak voor het 7e Nitraat Actie Programma (NAP). De LLTB heeft een extra POP3 subsidie binnengehaald waarmee waarschijnlijk meer dan 200 bedrijven begeleid kunnen worden in 2023.
- Erfemissiescan: adviseurs zijn opgeleid door LLTB in samenwerking met WL (handhaving toezicht). De erfemissiescans worden uitgevoerd in gebieden waar we samen met de LLTB de POP3 subsidie voor de investeringen hebben aangevraagd in december 2021 ter reductie van erfemissie. Dit is bij de Kabroeksebeek en Everlose beek. De beschikking van de POP3 subsidie is verstrekt. Er is gestart met de erfemissiescans bij meer dan 20 bedrijven. De verwachting is dat in 2023 de circa 60 erfemissiescans niet volledig kunnen worden uitgevoerd in 2023 (bij de Kabroeksebeek 30, Everlose Beek 6, Meersepeel 2, Ysselsteyn 20). Dit heeft te maken met andere prioriteiten (o.a. Piekbelasters & NPLG). De investeringen die nodig zijn om de erfemissie te voorkomen worden gefinancierd uit de verkregen POP3 subsidie.
- Meten is weten: Project is gestart in het voorjaar van 2022 in glastuinbouwgebieden en het stroomgebied van de Putbeek en Pepinusbeek (GLB pilot). In deze gebieden worden samen met de agrarische sector maatregelen bedacht en toegepast om grond- en oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren. Beide projecten zijn concreet in uitvoering met ondernemers. Op de velden zijn metingen van nutriënten uitgevoerd. Daarnaast zijn in Zuid-Limburg in verschillende gebieden nitraatmetingen in de bodem uitgevoerd bij bedrijven om te kijken wat hiervan naar het grond- en oppervlaktewater stroomt.
- Grondig boeren met maïs loopt al een aantal jaren. De resultaten zijn goed. Agrariërs leren in dit traject hoe ze anders kunnen telen waardoor er minder stikstof en fosfaat uitspoelt naar grond- en oppervlaktewater. Voor grondig boeren met aardappels zijn de eerste pilots opgezet. Grondig boeren met groenten is in 2022 ook opgestart in de vorm van een plan van aanpak. Dit wordt in 2023 concreet uitgevoerd (o.a. bij preitelers). Deze 3 projecten worden door de LLTB samen met WUR Proefboerderij Vredepeel uitgevoerd.

☒ *Monitoren effecten moerasfilters achter drainagesystemen*

Er zijn 2 filters aangelegd: een moerasfilter bij de Kwistbeek en een woodchip-filter bij Peelbergen. Het filter bij de Kwistbeek functioneert naar het zich nu laat aanzien naar behoren en de monitoring is opgestart. De woodchip-filter bij de Peelbergen heeft opstartproblemen, in die zin dat het complexer was in de voorbereiding dan voorzien en in de keuzes die gemaakt konden worden (weinig literatuur ervaringen). Daarnaast geeft het gebruikte hout nog te veel organische stof af (natuurlijk proces), zodat het ontvangende oppervlaktewater kan verontreinigen. Dit proces zal enige tijd kunnen duren. Dit geeft hier vertraging. Er wordt nader bekeken hoe hiermee om te gaan en wat de (o.a. financiële) consequenties zijn. Mogelijke budgetoverschrijding in het vervolgtraject is niet onaannemelijk. Tot dusver levert het project veel nieuwe inzichten in de praktijktoepassing van deze filters en in de daarvoor benodigde randvoorwaarden.

☒ *Starten met kleinschalige maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit*

In het najaar is het plan van aanpak nog niet gereed. Wel wordt overleg gevoerd met de leverancier van Drainblocks en wordt er gekeken naar mogelijk andere alternatieven. Ook worden mogelijk Drainblocks als pilot toegepast door de LLTB in de POP3-projecten Kabroeksebeek en Everlose Beek.

☒ *Bijdrage leveren aan de realisatie van de Provinciale Gebiedsdossiers Drinkwater*

Het oppervlakte- en grondwater is één samenhangend watersysteem. Vanuit onze zorgtaak voor water hebben wij daarom ook aandacht voor de kwaliteit en kwantiteit van het grondwater. In samenwerking met de WML, Provincie Limburg en gemeenten, voeren wij onze taken in het Uitvoeringsprogramma Gebiedsdossiers drinkwater uit. Zo dragen we bij aan het veiligstellen van een duurzame drinkwaterwinning. Er zijn vier van de zes taken uitgevoerd. Als gevolg van keuzes die gemaakt zijn in beschikbare capaciteit (n.a.v. nieuwe ontwikkeling 'bufferstroken', die een groot deel van onze capaciteit opeiste), en het teruggeven van een door ons verleende opdracht door een onderzoeksbureau, zijn twee van de zes taken niet uitgevoerd. Deze twee taken (te weten: het borgen van grondwaterbeschermingsaspecten in de 'weging van het waterbelang' en het achterhalen van de bron van DMS in de Boschmolenplas) worden naar verwachting medio 2024 afgerond. Dimethylsulfamide (DMS) is een afbraakproduct dat wordt toegepast in de gewasbescherming en bij de conservering van hout.

☒ *Plan van aanpak opstellen voor het terugdringen van (plastic) zwerfafval in het watersysteem*

De eindrapportage m.b.t. het LIVES project wordt eind 2023 voorgelegd aan uw bestuur. Gekoppeld hieraan wordt een voorstel gedaan om vervolg te geven aan de doelstellingen van dit project: het terugdringen van plastic zwerfafval in het watersysteem.

3.2 Beekherstel voortvarend aanpakken

☒ *Afronden projectopdracht met criteria voor bomenaanplant en/of spontane opkomst*

De projectopdracht wordt later dit jaar afgerond. Voor dit jaar is er geen geld in de begroting voorzien voor boomaanplant. De projectopdracht kan daarmee niet worden opgepakt. Om tot 100.000 bomen te komen, moeten ook middelen worden opgenomen in de komende begroting.

3.4 Bevorderen biodiversiteit

☒ *Starten uitvoering maatregelen soortenbeschermingsplan Gewone bronlibel*

De uitvoering wordt dit najaar opgepakt. Er is vertraging opgelopen vanwege extern onderzoek dat langer duurde dan verwacht, personele wisseling en afstemming met de omgeving.

☒ *Situatie in beeld brengen vismigratieknelpunt*

Eerst wordt de nulsituatie in beeld gebracht, waarna een projectopdracht wordt opgesteld. Er is nog onvoldoende interne en externe capaciteit beschikbaar om de nulsituatie in beeld te krijgen. Het is niet de verwachting dat deze knelpunten vóór 2027 zijn opgelost.

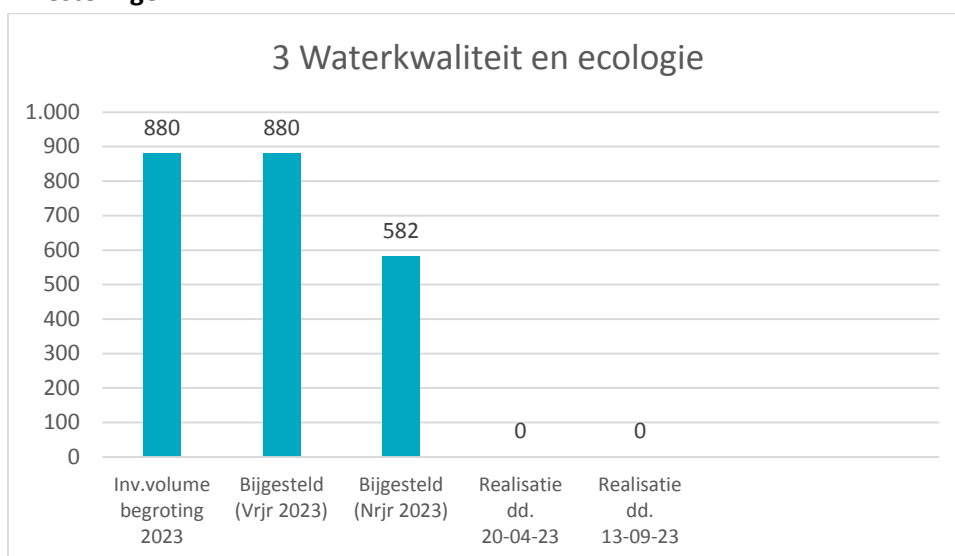

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Waterkwaliteit en ecologie	Begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Kosten	3.724.700	2.885.400	982.301	2.885.400	-
Opbrengsten	709.400	709.400	-	709.400	-
Netto kosten exclusief doorberekende kosten	3.015.300	2.176.000	982.301	2.176.000	-
Bijdrage aan WBL	-82.800	-82.800	-62.125	-82.800	-
Totaal voor doorberekende kosten	2.932.500	2.093.200	920.176	2.093.200	

Investerings

Het investeringsvolume wordt bijgesteld van 0,88 mln. naar 0,58 mln. Een gedetailleerd overzicht van de investeringsprojecten is opgenomen in bijlage 2.

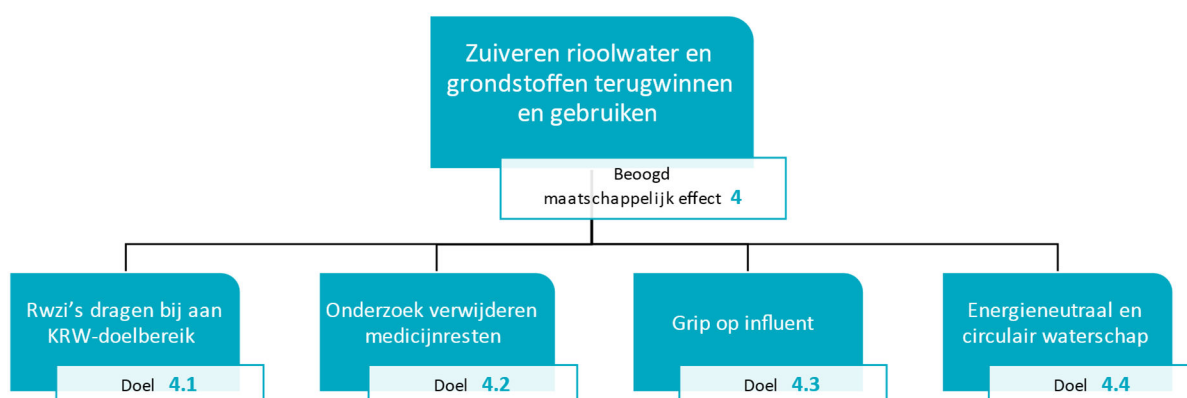
programma

4. Zuiveren en waterketen

geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water

Wat willen we bereiken?

Zuiveren en waterketen | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat hebben we ervoor gedaan?

Hoe meten we dat?

Indicator	Begroting 2023	1 mei 2023	1 sep 2023	31 dec 2023	Einddoel (jaar)
4.1	Rwzi's dragen bij aan KRW-doelbereik				
a)	% aan rwzi's dat voldoet aan het Limburgs Effluentbeleid ¹	67%	67%	67%	... 100% (2027)
4.2	Onderzoek verwijderen medicijnresten				
a)	% reductie totale vracht medicijnresten (17 verschillende stoffen, alle rwzi's) ten opzichte van 2022 ²	0%	0%	0%	... 10% (2027) 40% (2030)
b)	% medicijnresten verwijderd op hotspots ³	n.t.b.	-	-	... n.t.b.
4.3	Grip op influent				
a)	Nog niet beschikbaar	...	...	...	... (...)
4.4	Energienutraal en circulair waterschap				
a)	% energieneutraal zijn van het WBL	n.t.b.	-	-	... 100% (2025)
b)	% klimaatneutraal zijn van het WBL	n.t.b.	-	-	... 100% (2050)
c)	% circulair zijn van het WBL	n.t.b.	-	-	... 100% (2050)

Toelichting

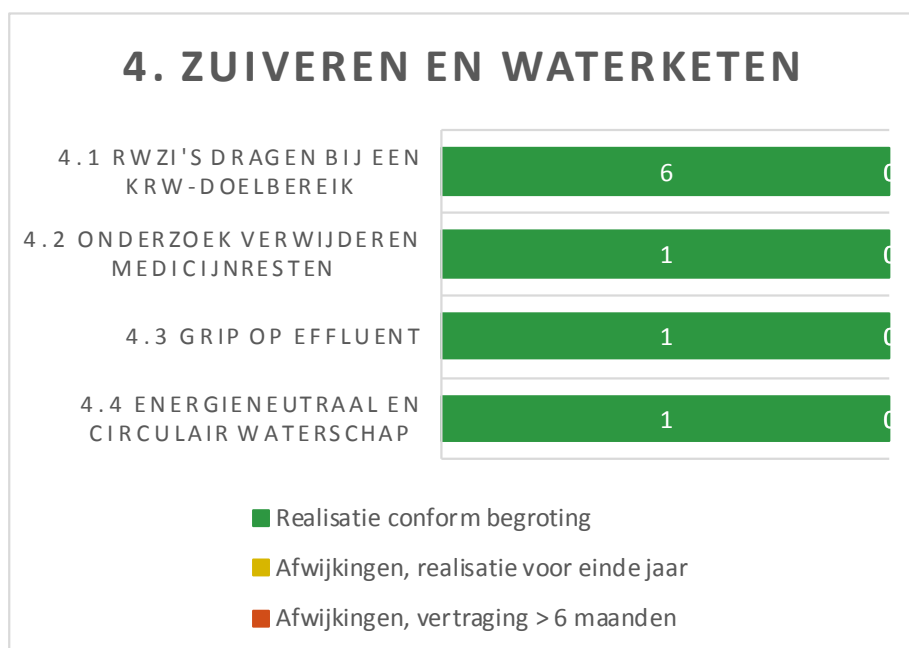
4.1 a)	¹ Vóór 2027 moeten nog 5 rwzi's voldoen aan het LEB. Realisatie verloopt mede n.a.v. de uitkomsten van de systemsprong methodiek.
4.2 a)	² In 2021 is door WL en WBL ingestemd met het aansluiten bij de landelijke ambitie m.b.t. realisatie van een vrachtreductie van medicijnresten afkomstig uit rwzi's. Deze ambitie is verwoord als 10% reductie in 2027 t.o.v. van de vracht in 2023 en 40% reductie in 2030.

	De basis hiervoor is gelegd door de Limburgbrede monitoring op de 17 Limburgse rwzi's in 2021-2022 (Cie WZW 4/11/2021).
4.2 b)	³ We stellen de zuiveringen vast, waar we de meeste medicijnen kunnen verwijderen. In 2027 willen we op deze hotspots tenminste 70% van de medicijnresten verwijderen.

Prestaties

Een deel van de werkzaamheden voor deze doelen behoren tot de taakuitvoering van het WBL.

Hiervoor verwijzen we naar de P&C cyclus van het WBL.

De realisatie van de WL-activiteiten in dit programma verloopt voor 100% conform begroting. De voortgang van dit programma noemen we daarom 'voorspoedig' ($\geq 90\%$).

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Zuiveren en waterketen	Begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Kosten	847.800	847.700	197.930	847.700	-
Opbrengsten	61.200	98.300	-	98.300	-
Netto kosten exclusief doorberekende kosten en bijdrage WBL	786.600	749.400	197.930	749.400	-
Bijdrage aan WBL	90.366.800	90.366.800	67.775.100	90.366.800	-
Totaal voor doorberekende kosten	91.153.400	91.116.200	67.973.030	91.116.200	-

Investeringsen

Investeringsen in dit programma maken onderdeel uit van de taakuitvoering van WBL. Hiervoor verwijzen we naar de p&c cyclus van WBL.

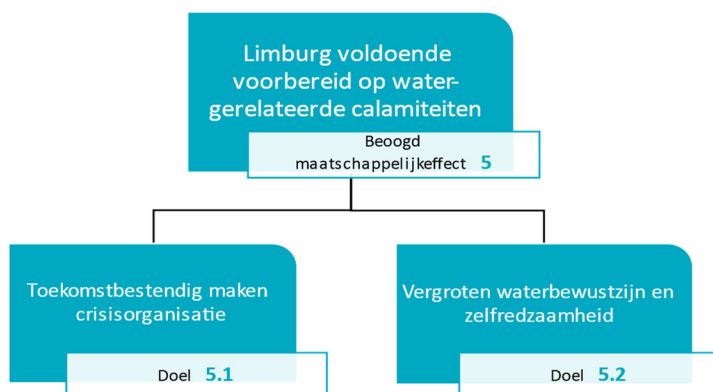
programma

5. Crisisbeheersing

flexibel en slagvaardig optreden bij een watercalamiteit

Wat willen we bereiken?

Crisisbeheersing | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat hebben we ervoor gedaan?

Hoe meten we dat?

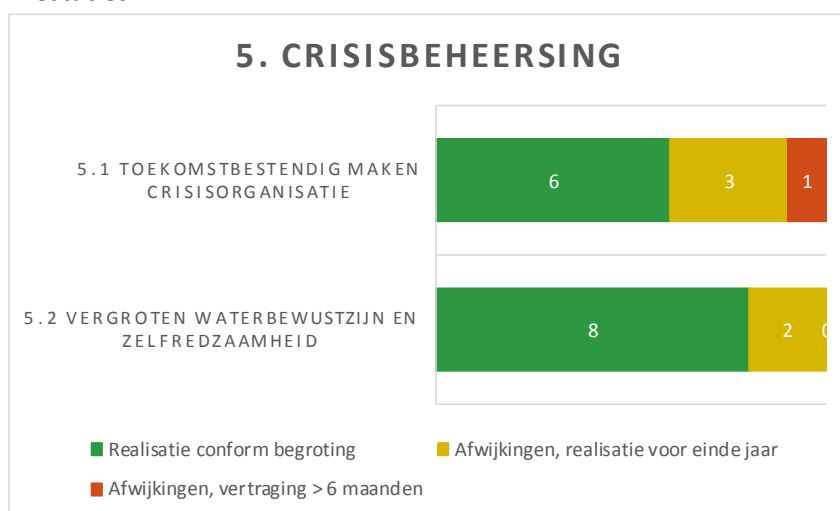
Indicator	Begroting 2023	1 mei 2023	1 sep 2023	31 dec 2023	Einddoel (jaar)
5.1 Toekomstbestendig maken crisisorganisatie					
a) Mate waarin de OTO-planning gerealiseerd is (in %)	100%	100%	100%	...	100% ⁽¹⁾
b) Mate waarin rollen in de crisisorganisatie zijn belegd (in %)	95%	75%	80%	...	100% ⁽¹⁾
c) Aantal hoofdcategorieën waarin alle bestrijdingsplannen geactualiseerd zijn ²	1	2	2	...	2025 ⁽²⁾
5.2 Vergroten waterbewustzijn en zelfredzaamheid					
a) deelname aan OT / BT en COPI oefeningen geïnitieerd vanuit de veiligheidsregio's	100%	-	100%	...	100% ⁽¹⁾
b) Hoogwater Maas draaiboek afgestemd met gemeentes	100%	-	100%	...	100% ⁽¹⁾

Toelichting

5.1 a)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. Extra training rol- en taakvastheid WBT en twee extra verdiepende trainingen crisiscommunicatie.
5.1 b)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. Het werven, en vervolgens opleiden, trainen en oefenen van nieuwe crisisfunctionarissen vergt tijd en is een voortdurend aandachtspunt.
5.1 c)	² Alle hoofdbestrijdingsplannen over afgelopen 4 jaar geactualiseerd. De Calamiteitenbestrijdingsplannen Waterkwaliteit en Wateroverlast zijn voorjaar 2023 vastgesteld; het Calamiteitenbestrijdingsplan Bedrijfscontinuïteit volgt eind 2023.
5.2 a)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. In mei en juni 2023 heeft WL een bijdrage geleverd aan de GRIP-workshopdagen van de VRZL op het thema Hoogwater.

	In juni 2023 heeft WL meegedaan aan de themaweek Water van de Veiligheidsregio Limburg-Noord, met een multibijscholingsdag op maandag en ROT/RBT-oefeningen over een waterkwaliteitscalamiteit op donderdag en vrijdag.
5.2 b)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. Op 31 mei 2023 is een toelichting gegeven over de draaiboeken Hoogwater Maas aan de Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid van de gemeenten in VRLN door hoogwaterspecialisten. Zo nodig worden per gemeenten aanvullende gesprekken gevoerd.

Prestaties

De realisatie van de activiteiten in dit programma verloopt voor 70% conform begroting. De voortgang van dit programma noemen we daarom 'goed' ($\geq 70\% > 90\%$).

De volgende activiteiten vragen uw aandacht.

5.1 Toekomstbestendig maken crisisorganisatie

☒ *Opstellen Crisisplan 3.0*

Op basis van een analyse van het Crisisplan 2.0 en de ervaringen tijdens de hoogwatersituatie juli 2021 en andere latere opschalingssituaties, is opdracht gegeven om een geactualiseerd Crisisplan 3.0 op te stellen. Anticiperend op het traject Samen naar een Nieuw WL wordt Crisisplan van WBL geïntegreerd in versie 3.0. Ook wordt een gezamenlijk risicoprofiel voor het Nieuwe WL opgenomen. Volgens de vigerende planning kan het plan eind dit jaar bestuurlijk worden vastgesteld.

☒ *Herschrijven (eisen aan) crisisrollen meenemen in werving- en selectieproces*

Voor nieuwe crisisrollen is/wordt een rolbeschrijving opgesteld. De beschrijvingen van bestaande crisisrollen zijn waar nodig geactualiseerd. Het nieuwe Rollenboek is een bijlage van het eerdergenoemde Crisisplan 3.0. Medewerkers krijgen (na opleiden-trainen-oefenen) een aanwijzing om specifieke crisisrollen te vervullen. Bij de werving en selectie van nieuwe collega's wordt in toenemende mate rekening gehouden met de vereiste competenties om crisistaken uit te voeren. Zeker als aan een reguliere functie een specifieke crisisrol is gekoppeld. In het arbeidsvoorwaarden-gesprek en in de arbeidsovereenkomst van alle medewerkers is opgenomen dat tijdens een crisis iedere medewerker een rol kan vervullen in de processen van de crisisorganisatie.

☒ *Competentiescan crisismanagement*

HR onderzoekt via welke systematiek/bureau de competentiescan wordt uitgevoerd. De competentiescan voor de 'Waterschap Operationeel Leiders' en 'liaisons ROT' wordt in Q4 gemaakt.

☒ *Gemeenschappelijk scenarioteam warme en koude fase inrichten en oefenen*

In een bijeenkomst van de Bestuurlijke Klankbordgroep Hoogwater eind januari is onder andere ingestemd met de instelling van een Impact Analyse Team (IAT), gezamenlijk met de beide veiligheidsregio's en Rijkswaterstaat. De inrichting van dit team en de taken zijn gezamenlijk verder uitgewerkt en kan in Q3 in de deelnemende organisaties worden vastgesteld. Het uitwerken vergde meer tijd dan verwacht - alleen ga je sneller, samen kom je verder. De werkwijze van het IAT en in welke vorm de producten moeten worden opgeleverd wordt, met inhoudelijke inbreng van hydrologen en adviseurs waterveiligheid, in een subwerkgroep uitgewerkt. De aanpassing van de hoogwaterberichten door RWS, die belangrijke input zijn voor het Impact Analyse Team, is vertraagd, waardoor de eerste kleinschalige oefeningen sowieso pas in 2024 kunnen worden gehouden.

5.2 Vergroten waterbewustzijn en zelfredzaamheid

☒ *Doorontwikkeling en update Hoogwater Informatie Omgeving*

De update van Hoogwater Informatie Omgeving is afgerond en opgeleverd. De resultaten van de veiligheidsbeoordeling van de primaire keringen zijn verwerkt in de module Continu Inzicht. Deze module kan komen te draaien binnen de Hoogwater Informatie Omgeving. Voor de doorontwikkeling is een plan van aanpak opgesteld; start in Q3 van 2023, naar verwachting gereed in Q2 2024.

☒ *Inschakelen netwerk van contactpersonen*

Op basis van voortschrijdende inzichten wordt overwogen de scope van deze maatregel bij te stellen. We willen de focus leggen op het beter benutten van ons bekende kennisdragers. Het verifiëren van meldingen van onbekenden vergt extra tijd en brengt risico's met zich mee. Een voorstel hiertoe wordt binnenkort besproken met de portefeuillehouder.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

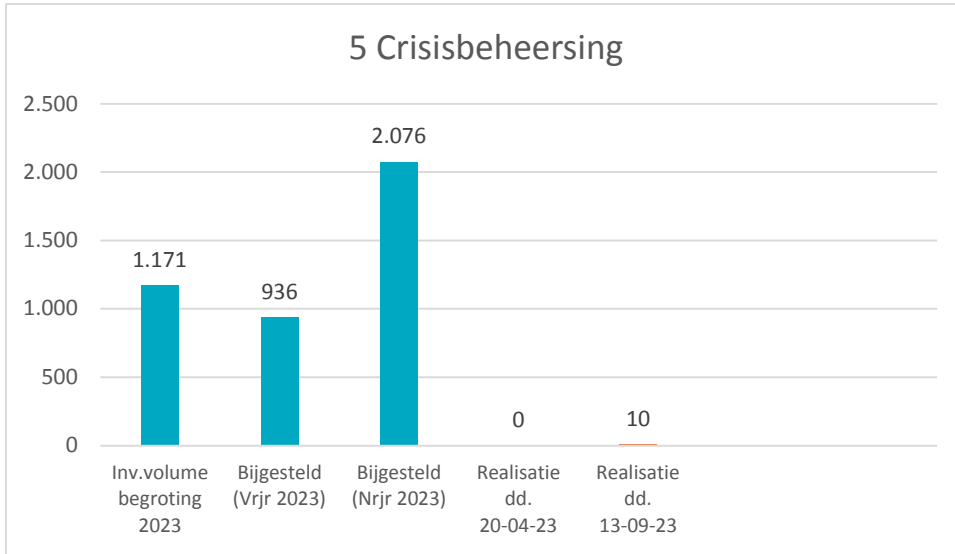
Programma Crisisbeheersing	Begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Kosten	1.004.700	1.628.500	772.744	1.638.500	10.000
Opbrengsten	-	594.800	-	594.800	-
Totaal voor doorberekende kosten	1.004.700	1.033.700	772.744	1.043.700	10.000

Toelichting kosten	Bijstelling	I/S
Kleding kadewachten	10.000	I
Het budget om alle nieuwe dijkwachten van nieuwe kleding en laarzen te voorzien was ontoereikend. Vanuit het budget voor werkkleding medewerkers (programma Bestuur en organisatie) is budget overgeheveld.		

Totale bijstelling kosten

10.000

Investeringsen

Het investeringsvolume in programma Crisisbeheersing wordt bijgesteld (verhoogd) van € 0,9 mln. naar ruim € 2 mln. Dit heeft met name te maken met het besluit van het dagelijks bestuur op 8 juni 2023 om hulpgoederen ter beschikking te stellen voor de Oekraïne, waaronder tien waterpompen. Om de eigen bedrijfscontinuïteit te borgen is de strategische voorraad aangevuld met tien nieuwe pompen. De aanschaf van deze nieuwe pompen was niet voorzien in de begroting 2023. Daarnaast heeft een administratieve verschuiving plaatsgevonden om reden van rechtmatigheid. Concreet betreft het een verschuiving van het onderdeel tractorpompen binnen het programma Klimaatadaptatie (verlaging) naar het programma Crisisbeheersing (verhoging).

Een gedetailleerd overzicht van projecten in programma Crisisbeheersing is opgenomen in bijlage 2.

programma

6. Bestuur en organisatie

werken aan een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie

Wat willen we bereiken?

Bestuur en organisatie | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat hebben we ervoor gedaan?

Hoe meten we dat?

Indicator	Begroting 2023	1 mei 2023	1 sep 2023	31 dec 2023	Einddoel (jaar)
6.1 Werken toekomstgericht					
a) Aantal innovatieve en duurzame initiatieven uitgewerkt in pilots/deelnames	11	16	20	...	15 (2025)
b) % beschikbaarheid applicaties en ICT-infrastructuur	95%	99%	99%	...%	95% ⁽¹⁾
c) % volgen awareness-trainingen Informatiebeveiliging en privacy ²	100%	24%	79%	...%	100% ⁽¹⁾
d) BIO / AVG volwassenheidsniveau	3	3	3	...	5 ⁽¹⁾
e) % besteed budget vervangings-inv. assets	> 90%	-	77%	...%	> 90% ⁽¹⁾
6.2 We werken met en voor de omgeving					
a) % voldaan aan servicenorm (email, telefoon, social media)	83%	-	-	...%	85% (2025)
b) % klachten binnen wettelijke termijn afgehandeld	100%	-	100%	...%	100% ⁽¹⁾
6.3 We dragen bij aan een duurzame toekomst					
a) Waterschap Limburg energieneutraal ³	50%	n.t.b.	n.t.b.	...%	100% (2025)
b) Circulair WL ³	25%	-	-	...%	100% (2050)
c) Voortgang vitaliteitsbeleid ³	100%	-	-	...%	100% (2023)
d) Reductie van restafval t.o.v. 2018 ³	-25%	-	-	...%	-95% (2030)
e) % van het energieverbruik dat we zelf produceren ³	25%	-	-	...%	70% (2030)

Indicator	Begroting 2023	1 mei 2023	1 sep 2023	31 dec 2023	Einddoel (jaar)
f) f) WL heeft 55% CO ₂ uitstoot gereduceerd t.o.v. 2018 ³	15%	-	-	...%	55% (2030)
6.4	We werken tegen maatschappelijk verantwoorde kosten en risico's				
a) Weerstandsvermogen ⁴	> 1,0	-	0,0	...	> 1,0 (¹)

Toelichting

6.1 a)	<p>¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.</p> <p>Lopende initiatieven:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bokashi-proef bestrijding grote waternevel 2. Digital Twin project (digitale versie van de werkelijkheid) voor testen scenario's bij droogte 3. Living Lab EmFloodresilience programma 4. Proef met Cosmic Ray bodemvochtsensoren 5. Proef waterkwaliteitsmeting met drone en meetbootje 6. Aanleg vistrap invasieve grondels 7. CareFree project röntgencontrastmiddel bij in- en effluent RWZI Maastricht 8. Future Dikes (versterken biodiversiteit Limburgse dijken) 9. Onderzoek naar dempen van watergangen 10. eDNA deel II (waterleven bepalen middels DNA-monsters) 11. CO2 prestatieladder 12. Mobiliteitsscan WL-WBL 13. Pilot vervanging offroad diesels (werkgroep duurzaamheid) 14. Pilot project Well met The Weather Makers (werkgroep duurzaamheid) 15. Pilot Klimaatadaptieve legger (werkgroep duurzaamheid) 16. DNA Diatom Biosensor (meten ecologische kwaliteit oppervlaktewater) 17. Toepassing Internet of Things in CRK 18. Innovatieve bestrijding Japanse duizendknoop 19. Water Innovation Challenge met kennisinstellingen over thema waterbeschikbaarheid 20. Bodemvochtsensoren bij dijkversterking met bentonietmatten
6.1 b)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
6.1 c)	<p>¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.</p> <p>² Het percentage beschikbaarheid applicaties en ICT-infrastructuur wordt gemeten door verstoringen aan de centrale infrastructuur en centrale informatiesystemen te meten in tijdsverloop van melding van een verstoring totdat de storing is opgelost. Dit dashboard is in de monitoring van het ICT landschap opgenomen.</p>
6.1 d)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
6.1 e)	<p>¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.</p> <p>Dit is inclusief verplichtingen. Het daadwerkelijk behalen van de begroting afhankelijk is van veel onzekere factoren. Het gaat om issues/risico's die we bij alle uitvoeringsprojecten tegen komen. Ik noem er een paar: beschikbaarheid van adviesbureau / aannemers, leverantie/beschikbaarheid van materialen, al dan niet de behoefte om grond te verwerven, invloed van beschermde flora/fauna, aanwezigheid munitie, zienswijzen, etc.</p>
6.2 a)	Deze kpi wordt niet (meer) gemonitord.
6.2 b)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
6.3 a)	<p>³ Doelstellingen afkomstig uit Nota 'Samen Duurzaam', vastgesteld door het AB d.d. 10 maart 2021. Energieneutraal t.o.v. referentiejaar 2018. KPI energie in kWh.</p> <p>Circulair denken en handelen. In 2023 starten met circulair uitvragen (Grondstoffenakkoord 2017). Vitaliteitsbeleid gericht op duurzame inzetbaarheid en voorkomen ziekteverzuim.</p> <p>Uit de pilots van de werkgroep duurzaamheid is naar voren gekomen dat kaders ontbreken die nodig</p>

Indicator	Begroting 2023	1 mei 2023	1 sep 2023	31 dec 2023	Einddoel (jaar)
	zijn om de bijdrage van individuele duurzaamheidsinitiatieven aan de doelen uit de nota 'Samen Duurzaam' te kunnen berekenen. Dit heeft geresulteerd in een DT-voorstel om een stuur- en projectgroep op te richten, die opdracht krijgt deze kaders op te stellen. Er wordt een projectmanager duurzaamheid geworven die dit initiatief gaat leiden.				
6.3 b)	³ Zie 6.3 a)				
6.3 c)	³ Zie 6.3 a)				
6.3 d)	³ Zie 6.3 a)				
6.3 e)	³ Zie 6.3 a)				
6.3 f)	³ Zie 6.3 a)				
6.4 a)	<p>¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.</p> <p>⁴ Het weerstandsvermogen is een ratio die aangeeft in hoeverre een organisatie eventuele calamiteiten financieel op kan vangen. Het is de verhouding tussen de beschikbare financiële reserves bedoelt voor risico's die zich voordoen (de weerstandscapaciteit) en de waarde van alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.</p> <p>Door het exploitatietekort 2022 op de zuiveringstaak hebben we onder andere het volledig weerstandsvermogen in de eindbalans 2022 aan moeten spreken (AB besluit 12.7.2023). We zijn daardoor financieel kwetsbaar geworden omdat het weerstandsvermogen niet meer aansluit bij het risicoprofiel van het waterschap. Het nemen van maatregelen is vanuit het voeren van een verantwoord financieel beleid daarom noodzakelijk. We werken aan een herstelplan dat onderdeel uitmaakt van de Begroting 2024.</p>				

Prestaties

De realisatie van de activiteiten in dit programma verloopt voor 74% conform begroting. De voortgang van dit programma noemen we daarom 'goed' ($\geq 70\% > 90\%$).

De volgende activiteiten vragen uw aandacht.

6.1 We werken toekomstgericht

☒ *Uitvoering geven aan Strategisch Assetmanagementplan 2.0*

De reguliere werkzaamheden worden conform planning uitgevoerd. Het strategisch assetmanagementplan 2.0 zal in Q3 worden voorgelegd. Afhankelijk van de bestuurlijke keuzes en besluit gaat dit de ambitie, en daarmee samenhangende activiteiten, op het gebied van assetmanagement voor de komende jaren bepalen. De vaststelling is een kwartaal opgeschoven in verband (en relatie) met de Kadernota 2024.

☒ *Uitvoering Roadmap Assetinformatie*

De roadmap assetinformatie zal in Q3 worden voorgelegd. Afhankelijk van de bestuurlijke keuzes en besluit gaat dit de ambitie, en daarmee samenhangende activiteiten op het gebied van asset-informatie (als onderdeel van de ontwikkeling assetmanagement), voor de komende jaren bepalen. De vaststelling is een kwartaal opgeschoven in verband (en relatie) met de Kadernota 2024.

☒ *Project 'Inventarisatie kunstwerken geprogrammeerd onderhoud' afronden*

Het project verloopt, na een wat latere start, volgens verwachting. In de krappe markt is een externe projectleider gevonden, die echter minder ingezet kan worden dan beoogd. Daarmee zal het project waarschijnlijk nog een uitloop kennen naar 2024.

☒ *Uitvoering project vervanging & uitbreiding meetnet*

Vervanging loopt nog achter deel van verouderde apparatuur moet nog worden vervangen. Door faillissement leverancier meetnet heeft dit vertraging opgelopen. Samen met Het Waterschapshuis wordt een Business Case uitgewerkt om te komen tot een moderne en robuust meetnet voor de waterschappen. Uitbreiding meetnet is vooral afhankelijk van de monitoringsstrategie die momenteel in ontwikkeling is.

☒ *Strategische personeelsplanning*

Project Formatie & organisatie gestart in Q2 2023. Doel hiervan: Een real time, betrouwbaar en volledig formatie- en bezettingsoverzicht te verkrijgen. Dit is de basis om via capaciteitsmanagement verder door te ontwikkelen naar strategische personeelsplanning (SPP). Capaciteitsmanagement is een volgende fase en wezenlijk onderdeel van workforce management. Het gaat over het structureel op elkaar afstemmen en beheersen van het werkaanbod (o.a. benodigde capaciteit kwalitatief en kwantitatief) in projecten en het personeel (Vast/Personeel in Loondienst en Personeel niet in Loondienst) dat je tot je beschikking hebt. Hiertoe heb je inzicht nodig in je contracten mix en type functies, vereiste kennis, kunde en competenties. Dit zal vervolgstap zijn in integratie in 2024. SPP gaat over de personeelsbehoefte over de lange termijn (3-5 jaar). Dit zien we als separaat project voor langere termijn. Volgtijdelijk te nemen na fase van adequaat capaciteitsmanagement. Dit logischerwijs pas een te nemen stap na de verdere integratie met WBL en helderheid over nieuwe missie, visie, organisatiestructuur, strategische koers, functies, kennis en competenties.

☒ *Sturing op het realiseren van de doelen uit het WBP en de begroting*

Het proces is vertraagd door werkzaamheden voor de Kadernota/-brief. Een plan van aanpak is in voorbereiding. In sep/okt willen we u meenemen in wat er al is en waar we nog mee bezig zijn.

☒ *Volwassenheidsniveau 3 informatieveiligheid verder doorontwikkelen richting niveau 4*

WL werkt aan de aanbevelingen die komend uit de audit van eind 2021 voor niveau 4 te halen. Verder helpt WL, WBL om te komen tot een hoger niveau. In de audit eind 2023 wordt naast opzet en bestaan ook werking getoetst. De toetsing is aanvullend op de audit van 2021. De verwachting is dat WL vooruitgang laat zien, maar scoort geen niveau 4.

6.2 We werken met en voor de omgeving

☒ *Minimaal 2 onderzoeken uitvoeren door de Rekenkamer*

De rekenkamer heeft haar 1ste onderzoek afgerond en toegelicht in de commissie WBO op 30 augustus 2023. Het 2^e onderzoek naar de informatiepositie van het AB is gestart. Verwacht wordt dat dit onderzoek in het 1ste kwartaal van 2024 aan uw bestuur zal worden toegelicht.

☒ *Beleidskader recreatief medegebruik bestuurlijk vaststellen*

Het beleidsproces verloopt volgens de aangepaste planning. Deze is in overleg met de bestuurlijk opdrachtgever verruimd. De concept beleidsuitgangspunten worden besproken met bestuur en stakeholders. Na bijstelling volgt uitschrijven tot een concept beleidsnota met vaststelling in Q1 2024.

6.3 We dragen bij aan een duurzame toekomst

☒ *Implementeren uitkomsten Mobiliteitsscan*

De resultaten van de mobiliteitsscan worden in oktober gepresenteerd aan de directie.

☒ *Meer kennis binnen de organisatie*

Er is contact gelegd met de Unie van Waterschappen om medewerkers aan werkgroepen te laten deelnemen waarin thema's behandeld worden zoals circulair assetmanagement, duurzaam opdrachtgeverschap, biodiversiteit, CO₂-beprijzing en circulaire ateliers.

Daarnaast werken we aan het opleiden van medewerkers hoe ze het 5R-model (afgeleid van het 10R-model) kunnen toepassen in bestuursvoorstellen. Dit model helpt om tot meer gerichte en specifieke acties te komen die bijdragen aan een duurzame bedrijfsvoering.

De beoogde samenwerking met The Weather Makers in Well is van start gegaan en is een van de drie pilots die in opdracht van het MT zijn opgestart door de werkgroep Duurzaamheid. De eerste resultaten van de pilot worden verwacht in het najaar van 2023.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Bestuur en Organisatie	Begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Kosten	80.949.700	82.524.629	56.739.958	84.260.229	1.735.600
Opbrengsten	6.900.200	6.900.200	2.686.045	7.068.200	168.000
Netto kosten exclusief doorberekende kosten	74.049.500	75.624.429	54.053.913	77.192.029	1.567.600
Bijdrage aan WBL	1.321.500	1.321.500	991.099	1.321.500	
Bijdrage aan BsGW	5.058.800	5.058.800	3.858.714	5.123.500	64.700
Totaal voor doorberekende kosten	80.429.800	82.004.729	58.903.726	83.637.029	1.632.300

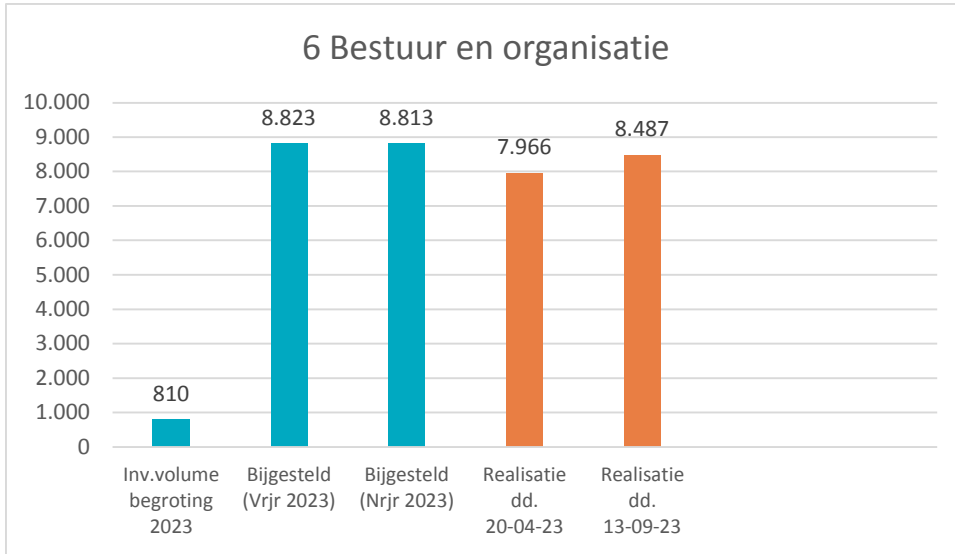
Kosten	Bijstelling	I/S
Kapitaallasten	404.300	I
<ul style="list-style-type: none"> Doordat de liquiditeitspositie in het 2e halfjaar 2023 een negatief beeld laat zien en de gestegen rente worden we in 2023 geconfronteerd met aanzienlijke rentekosten. Ondanks dat we deze 	408.000	

Kosten	Bijstelling	I/S
tekorten zullen financieren middels 'goedkopere' kasgeldlening is een bijraming op de post rentekosten RC noodzakelijk.		
<ul style="list-style-type: none"> Op basis van de investeringsuitgaven tot en met 2022 en de geprognoseerde investeringsuitgaven in 2023 zijn de afschrijvingskosten herrekend en kunnen deze worden bijgesteld. 	-3.700	
Personeelslasten	4.800	I
Betreft diverse budgettair overboekingen binnen diverse de personeelsbudgetten, dit in verband met flexibele inzet van personeel.		
Workshop duurzaamheid	5.000	I
Vanuit het budget duurzaamheid en innovatie is budget overgeheveld voor een workshop om potentie van een project te onderzoeken op vlakken van waterveiligheid en -kwaliteit, klimaatdoelstellingen en biodiversiteit. (zie onderdeel programmatotaal en onvoorzien)		
Meubilair	52.500	I
Aanschaf nieuw meubilair (20 vergadertafels en 100 stoelen) voor de Roerzaal.		
Kleding medewerkers	-10.000	I
Budget is overgeheveld naar het programma Crisisbeheersing voor de aanschaf van kleding en laarzen nieuwe dijkwachters		
Werving en selectie nieuwe dijkgraaf	45.000	I
In verband met de vacature Dijkgraaf wordt een werving en selectieprocedure met de vertrouwenscommissie opgestart en uitgevoerd conform besluitvorming algemeen bestuur.		
Huur kantoorpand	116.000	I
Het primitief budget betreffende huurcontract WBL is in 2017 begroot. Gedurende de jaren heeft indexering plaatsgevonden conform de overeenkomst / huurcontract WBL van de huur en netwerkkosten. Deze kosten worden in 2023 incidenteel bijgeraamd. Aan de stuurgroep Governance is een voorstel DT WBL en WL huurovereenkomst gebouw Roermond aangeleverd als actiepunt.		
Verzekering	30.000	I
De jaarpremie van de aansprakelijkheidsverzekering bedrijven wordt in eerste instantie als voorschot in rekening gebracht en na afloop van het jaar (ongeveer halverwege het jaar daaropvolgend) volgt de definitieve premieafrekening. De premiegrondslag is de belastinginkomsten. Het gaat hier om de afrekening 2022 en de aanpassing van het voorschot 2023.		
Onderhoud software	103.000	S
Aanvullend structureel budget als gevolg van stijging jaarlijkse kosten:		
<ul style="list-style-type: none"> E-HRM op basis van huidige aantallen DMS migratie naar Cloud om aan archiefplicht en informatiebeveiliging te voldoen Software vindsubsidies.nl en extra beveiligingssoftware 	40.000 50.000 13.000	

Kosten	Bijstelling	I/S
Onderhoud loods Horst / Sittard De kosten onderhoud gebouwen zijn de laatste jaren naast indexering ook toegenomen als gevolg van de oorlog in Oekraïne, corona, schaarshheid, langere levertijden, personeelstekorten leveranciers. Ook wordt er bij onderhoud gelet op duurzaamheid (materialen, oplossingen). Bovendien is de loods Horst uitgebreid.	30.000	S
Onderhoud materieel Budget kan structureel worden verlaagd.	-5.000	S
Aanpassing belastingstelsel Het wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel waterschappen heeft uitvoeringsconsequenties voor BsGW. De budgetmutatie is bedoeld voor de voorbereidende werkzaamheden voor de herberekening van de v.e.'s die BsGW moet maken.	50.000	I
Integriteitsbeleid Het DB heeft op 29 aug 2023 besloten om de commissie integriteit opdracht te geven tot het doen opstellen van een integriteitsbeleid. Dit was niet voorzien in de begroting 2023.	10.000	I
Buitenlandreizen Tot op heden hebben slechts kortdurende buitenlandreizen plaatsgevonden. De verwachting van het aantal en de langdurige buitenlandreizen is achtergebleven als gevolg van corona, druk op de organisatie als gevolg van klimaatverandering en de watercrisis 2021.	-50.000	I
Diensten concerncontrol Dit budget wordt voor 2023 niet gebruikt. Budget kan worden ingezet voor de advisering betreffende 'Succesvol Opleveren en Overdragen', zie programma klimaatadaptatie.	-100.000	I
Het Waterschapshuis De geactualiseerde begroting van Het Waterschapshuis leidt tot een bijraming van de bijdrage.	29.000	I
Onderzoeken dempen sloten Vanuit het budget duurzaamheid en innovatie is budget overgehield voor twee onderzoeken in het kader van duurzaamheids-/innovatieonderzoek naar het dempen van sloten, greppels, etc. (zie onderdeel programmatotaal en onvoorzien)	25.500	I
Onderzoek en advies Voor de implementatie van de e-HRM applicatie is meer extern advies noodzakelijk.	9.500	I
Onderzoek en advies facilitair De onderuitputting van dit budget is overgeheveld naar het programma klimaatadaptatie in verband met benodigde externe expertise ten behoeve van vastgoed.	-30.000	I

Kosten	Bijstelling	I/S
Bijdrage waterschap	3.000	I
Er is onverwacht en onvoorzien een bijdrage waterwegen ingediend door WS Brabantse Delta. Deze bijdrage lijkt op dit moment incidenteel.		
Telefoonkosten	-30.000	S
Een nieuw mobiel contract telefonie en data abonnementen en opzegging telecomlijnen levert een structurele besparing op.		
Beveiliging	25.000	S
Meer kosten voor bewaking en beveiliging loods Sittard als gevolg van hogere kosten nieuw contract beveiliging, alarmopvolging en brand- en sluitronde per 1 jan 2023 (meervoudig onderhandse aanbesteding), onderhoudskosten toegang- en beveiligingsinstallaties.		
Porto	-5.000	S
Als gevolg van digitalisering kunnen de portokosten structureel worden bijgesteld.		
Integratiekosten WL/WBL	1.023.000	I
De incidentele kosten van de integratie zijn als volgt onderverdeeld:		
• Personeelslasten (afspraken en plaatsing)	150.000	
• Organisatie en communicatie	150.000	
• Juridisch	30.000	
• Systemen	600.000	
• Onvoorzien	93.000	
Totaal	<u>1.023.000</u>	
Totale bijstelling kosten	<u>1.735.600</u>	
Toelichting opbrengsten	Bijstelling	I/S
Rente Rekening courant	168.000	I
In verband met e positieve liquiditeitspositie in het 1e halfjaar 2023 en de gestegen rente is een renteopbrengst gecreëerd van € 188.00 en is een bijraming mogelijk van € 168.000.		
Totale bijstelling opbrengsten	<u>168.000</u>	
Toelichting bijdrage aan BsGW	Bijstelling	I/S
De 1e begrotingswijziging 2023 van de BSGW die op 12 april 2023 in het AB van WL is behandeld en geaccordeerd heeft geresulteerd in een totale extra bijdrage aan de BsGW van € 64.700. Deze eenmalige hogere bijdrage komt tlv de post onvoorzien.	64.700	I
Totale bijstelling bijdrage aan BsGW	<u>64.700</u>	

Investerings

Op wat kleine verschuivingen na blijft het investeringsvolume in programma 6 nagenoeg ongewijzigd. Een gedetailleerd overzicht is opgenomen in bijlage 2.

Programmatotaal, onvoorzien en dekkingsmiddelen.

Programmatotaal	Begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Hoogwaterbescherming Maasvallei	2.185.900	1.080.800	461.256	1.089.800	9.000
Zuiveren	91.153.400	91.116.200	67.973.030	91.116.200	-
Waterkwaliteit en ecologie	2.932.500	2.093.200	920.176	2.093.200	-
Klimaataaptatie	17.407.000	17.284.800	7.503.288	14.790.800	-2.494.000
Crisisbeheersing	1.004.700	1.033.700	772.744	1.043.700	10.000
Bestuur en Organisatie	80.429.800	82.004.729	58.903.726	83.637.029	1.632.300
Netto kosten programma's exclusief doorberekende kosten	195.113.300	194.613.429	136.534.220	193.770.729	-842.700
Onvoorzien WL	+ 429.500	1.030.371	-	2.405.571	1.375.200
Onvoorzien WBL	+ 391.600	391.600	293.724	391.600	-
Duurzaamheid en innovatie	+ 683.200	582.200	-	551.700	-30.500
Goodwill toetreders BsGW	-/- 14.100	14.100	-	14.100	-
Overheadvergoeding HWBP	-/- 249.000	249.000	-	249.000	-
Dividend Nederlandse Waterschapsbank NV	-/- 2.285.500	2.285.500	2.742.612	2.285.500	-
Coronacompensatie	-/- -	-	-	502.000	502.000
Netto kosten exclusief doorberekende kosten	194.069.000	194.069.000	134.085.332	194.069.000	-
Opbrengst waterschapsbelastingen, inclusief kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen	188.878.800	188.878.800	188.047.705	188.878.800	-
Exploitatieresultaat	-5.190.200	-5.190.200	53.962.373	-5.190.200	-

De bijstellingen binnen de individuele programma's zijn toegelicht in voorgaande hoofdstukken. Onderstaand de toelichting op de mutatie van de post onvoorzien WL en de post 'duurzaamheid en innovatie'.

Onderdeel	Bijstelling	I/S
Onvoorzien WL		
De totale wijzigingen in de programma's, inclusief de toewijzing vanuit duurzaamheid en innovatie hebben een toename van de post onvoorzien tot gevolg van € 1.375.200.		
Positieve invloed onvoorzien		
• Incidentele hogere opbrengsten	753.300	I
• Incidenteel lagere kosten	674.900	I
Negatieve invloed onvoorzien		
• Structureel hogere kosten	53.000	S
Duurzaamheid en innovatie	-30.500	I
Op grond van het afwegingskader en na instemming van het Dagelijks Bestuur zijn middelen vanuit het budget voor duurzaamheid en innovatie beschikbaar gesteld en overgeheveld naar een budget binnen het programma Bestuur en organisatie (zie ook de toelichting op pagina 40; 'workshop duurzaamheid' van € 5.000 en pagina 40; 'onderzoeken dempen sloten' van € 25.500)		
Coronacompensatie	502.000	I
In 2023 is aanvraag voor coronacompensatie over het belastingjaar 2021 ingediend. Op basis hiervan bedraagt de tegemoetkoming van het ministerie BZK in de gederfde belastingopbrengsten 2021 € 502.000. Het betreft een eenmalige opbrengst die nog niet is opgenomen in de begroting 2023 waardoor een bijraming noodzakelijk is.		

4 Kredietvoting / kredietverlening

In de voortgang per programma is per programma onderdeel 'investeringen' ('Wat heeft het gekost?') de jaargebonden netto investeringsuitgaven (uitgaven en inkomsten) voor 2023 getotaliseerd weergegeven.

Naast de jaarlijkse netto investeringsuitgaven zijn in de begroting 2023 per investeringsproject ook de beschikbaar gestelde kredieten opgenomen (bijlage J, investeringsoverzicht). Deze kredieten zijn noodzakelijk om gelegitimeerd (i.e. rechtmatig) uitgaven van investeringsprojecten te mogen doen. Binnen de kredieten mogen uitgaven over meerdere jaren worden verantwoord. We noemen kredieten daarom jaaroverschrijdend.

Conform de 'verordening ex artikel 108 beleids- en verantwoordingfunctie Waterschap Limburg' (art. 6 en 7) wordt over de door het DB verleende kredieten in de voor- en najaarsrapportage evenals de jaarrekening gerapporteerd aan het AB. Aan deze verplichting wordt onderstaand voldaan. Op grond van de huidige inzichten is bijstelling van het door het AB gevoteerde krediet van het programma Crisisbeheersing noodzakelijk:

Netto kredietvoting/-verlening per programma	AB 2023			DB 2023	Bijstelling AB
	Begroting	Gewijzigde begroting	Prognose		
Hoogwaterbescherming Maasvallei	26.100.000	26.100.000	26.100.000	10.500.000	-
Klimaatadaptatie	33.000.000	33.000.000	33.000.000	17.440.500	-
Waterkwaliteit en ecologie	750.000	750.000	750.000	-	-
Crisisbeheersing	200.000	200.000	200.000	560.000	560.000
Bestuur en Organisatie	1.550.000	1.890.000	1.890.000	340.000	-
Totaal netto kredietvoting / -verlening	61.600.000	61.940.000	61.940.000	28.840.500	560.000

Onderstaand worden de door het DB verleende kredieten tot en met augustus per programma toegelicht. Ook wordt per programma een bijstelling in de kredietvoting door het AB opgenomen en toegelicht, indien relevant en/of noodzakelijk.

PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI	Uitgaven	Inkomsten
Solidariteitsbijdrage kosten HWBP	10.500.000	0
Betreft de kredietverlening voor de verantwoording van de jaarlijkse solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma / Deltafonds		
Totaal programma Hoogwaterbescherming Maasvallei	10.500.000	0

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE	Uitgaven	Inkomsten
Kredietverleningen waarover is gerapporteerd in de voorjaarsrapportage 2023	14.474.500	1.669.000
Herinrichting Aalsbeek bovenloop	1.195.000	0
<p>De Aalsbeek, gelegen ter hoogte van Belfeld, is een terrasbeek. De beek is ongeveer 9 km lang en 1 tot 2,5 meter breed. De beek wordt onder meer gevoed door bovenlopen uit het kassengebied ten oosten van Belfeld en bronnen die aan de voet van de terrasrand ontspringen en via de Maalbeek en Belfeldse Molenbeek afstromen. Het KRW-waterlichaam Aalsbeek bestaat uit de gehele Aalsbeek en de zijbeek Belfeldse Molenbeek.</p> <p>De inrichting van de Aalsbeek en de Belfeldse Molenbeek voldoet niet aan de KRW-doelstellingen en de functie Natuurbeek. Het eenzijdig heringerichte traject langs de Bakenbosweg voldoet nog onvoldoende aan de KRW-doelstellingen. De vispassage ter hoogte van de Molenplas functioneert niet. Daarnaast vormt de vervlechting van de Aalsbeek met de Molenplas een vismigratieknelpunt. Dit is dan ook aanleiding om de Belfeldse Molenbeek en Aalsbeek tussen instroom Belfeldse Molenbeek en drempel benedenstrooms van de spoorlijn her in te richten.</p> <p>Er is voorbereidingskrediet verleend om de verkennings- en planuitwerkingsfase op te starten.</p>		
Herinrichting Gansbeek / Paterslossing	525.000	0
<p>De Gansbeek en Paterslossing ontspringen in het gebied ten Noordoosten van Reuver. De zone langs de Rijksgrens vormt het brongebied. Hier kwelt water op uit het aangrenzende hoger gelegen Maasterras in Duitsland. Het grondgebruik in deze zone is wat extensiever en de verkaveling is kleiner dan in de rest van het stroomgebied van de Gansbeek. Het grondgebruik in de rest van het stroomgebied bestaat grotendeels uit kassen en boomkwekerijen. De inrichting van de Gansbeek bovenstrooms van de Reuverweg, de Oude Paterslossing en de Paterslossing voldoen niet aan de KRW-doelstellingen en de functie Natuurbeek. Dit is dan ook aanleiding om de Gansbeek bovenstrooms van de Reuverweg, de Oude Paterslossing en de Paterslossing her in te richten.</p> <p>Er is voorbereidingskrediet verleend om de verkennings- en planuitwerkingsfase op te starten.</p>		
Herinrichting Geleenbeek Oude Rijksweg (VDL Nedcar)	1.350.000	372.000
We zijn voornemens een traject van de Geleenbeek nabij VDL-Nedcar te laten voldoen aan de eisen van de KRW. Dit door de		

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE	Uitgaven	Inkomsten
<p>aanleg van een natuurlijker beekstelsysteem met meer variatie en dynamiek, wat leidt tot een grotere diversiteit in flora en fauna. VDL Nedcar is voornemens om een brug voor langzaam verkeer over de Geleenbeek te realiseren. Deze mag geen belemmering vormen voor de vrije doorstroom van het (hoog)water, Daartoe heeft WL enkele randvoorwaarden voor deze brug opgesteld, aangaande de peilhoogte van de onderkant van de brug en de minimaal te realiseren vrije overspanning.</p> <p>Er wordt een bijdrage in de kosten ontvangen vanuit de subsidieregeling DHZ Fase 2.</p>		
<p>Herinrichting benedenloop Kwistbeek</p> <p>Het voorbereidingskrediet dient te worden verhoogd in verband met prijsstijgingen.</p>	325.000	0
<p>Optimalisatie hoofdstelsel wateraanvoer (Noordervaart en Peelkanalen)</p> <p>Voor de verdere realisatie en afronding van het project 'Polder Griendtsveen' is het krediet verhoogd. De hogere kosten zijn met name het gevolg van prijsontwikkelingen in materiaalkosten, extra eisen in verband met beschermd dorpsgezicht Griendtsveen en noodzakelijke aanpassing van de constructie (wateraanvoer en maalkom in relatie tot functionaliteit en levensduur pompen). Provincie Limburg draagt bij in de meerkosten.</p>	220.000	160.000
<p>Watersysteemtoets</p> <p>Het regionale watersysteem moet op basis van de Waterwet voldoen aan een norm die het beschermingsniveau aangeeft tegen wateroverlast. Deze normering wateroverlast is op kaart vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening. Als waterschap hebben wij de inspanningsverplichting om te zorgen dat het watersysteem aan deze normen voldoet.</p> <p>Om te controleren of ons watersysteem nog steeds voldoet aan deze normering, hebben we de plicht om periodiek het watersysteem te toetsen: de 'watersysteemtoets'. Hiervoor gebruiken wij de nieuwste klimaatadaptatie rekenmodellen, die het actuele grondgebruik en watersysteem bevatten. Hiermee toetsen wij ons watersysteem of het aan het huidige klimaat op het moment van toetsing voldoet.</p> <p>In 2019 is met de eerste fase van de watersysteemtoets begonnen. Dat heeft eind 2020 geleid tot uitbreiding van het aantal wateroverlastknelpunten in de wateroverlastknelpuntendatabase. Door de watercrisis in 2021 heeft het vervolg van de uitvoering van de watersysteemtoets stilgestaan en heeft dit tot aangepaste en bredere aanpak geleid.</p>	805.000	0

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE	Uitgaven	Inkomsten
<p>Deze verbrede watersysteemtoetsing vindt plaats in de periode 2023 – 2028, waarin we dit cyclisch uitvoeren (elk jaar een deel van het beheersgebied). Deze toetsing wordt per stroomgebied (of enkele kleinere stroomgebieden in één keer) uitbesteed aan marktpartijen. De planning van de watersysteemtoets volgt op de planning van het bouwen van de klimaatadaptatiemodellen.</p>		
<p>Aanpak wateroverlast Hegge</p> <p>Conform het door het DB vastgestelde Werkplan 2022-2025 "Samen balanceren" zijn de Water in Balans(WiB) -projecten uit de eerste en tweede tranche projecten opgestart. Het krediet voor WiB-project Hegge wordt door middel van voorliggend besluit opgehoogd op basis van de actuele ramingen van de realisatiefase.</p>	550.000	0
<p>Groote Molenbeek Wanssum</p> <p>Betreft uitvoeringskosten voor het project. Rijkswaterstaat en de gemeente Venray dragen bij in de kosten.</p>	217.000	150.000
<p>Aankoop perceel Etsberg</p> <p>Jaarlijks is er sprake van afkalving van de oevers langs de Rode Beek, gelegen in Etsberg / Vlodrop. Afkalving van de oevers treedt op als gevolg van snelstromend water, als ook door regelmatige inundatie van een naastgelegen perceel. Eigenaren melden zich regelmatig bij het waterschap met het verzoek om tot een gezamenlijk gedragen oplossing te komen.</p> <p>Een duurzame oplossing is de aankoop van het onderhavige perceel om het vervolgens deels in te richten om op een verantwoorde wijze toegang te krijgen tot de Rode Beek. Het perceel wordt ingericht als bos- of natuurgebied. Met geringe inspanning wordt het beheer en onderhoud ondergebracht in het bestaande maaicontract. Op deze wijze wordt invulling gegeven aan de beekdalbrede benadering binnen WL. Door beekdalontwikkeling wordt het beekdal weer betrokken bij de beek. Dit biedt ruimte voor natuurlijke landschapsvormende processen zoals inundatie, erosie en sedimentatie. Water wordt langer vastgehouden waardoor de klimaatbestendigheid en veerkracht van het systeem wordt verhoogd. Beekdalontwikkeling zorgt ook voor een verbetering van het leefmilieu van beek- en beekdalorganismen. En daarmee een verbetering van de waterkwaliteit en het leefmilieu van veel positieve KRW-indicatoren.</p>	130.000	0
Totaal Programma Klimaatadaptatie	19.791.500	2.351.000

PROGRAMMA CRISISBEHEERSING	Uitgaven	Inkomsten
Pompen hoogwaterbestrijding	560.000	0
8 Juni 2023 heeft het dagelijks bestuur besloten hulpgoederen ter beschikking te stellen voor de Oekraïne, waaronder tien waterpompen. Om de eigen bedrijfscontinuïteit te borgen is het noodzakelijk de strategische voorraad aan te vullen en tien nieuwe pompen aan te schaffen.		
Totaal Programma crisisbeheersing	560.000	0

Bijstelling kredietvotering Programma Crisisbeheersing + € 560.000

In de kredietvotering van de begroting 2023 is geen rekening gehouden met de kredietverlening voor de aanschaf van nieuwe pompen, waardoor een bijstelling van het raamkrediet door het AB noodzakelijk is.

PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE	Uitgaven	Inkomsten
Kredietverleningen waarover is gerapporteerd in de voorjaarsrapportage 2023	340.000	0
Totaal	340.000	0

Kredietaanpassing bevoegdheid Secretaris Directeur

In de *'Regeling budgetbeheer en financieel mandaat Waterschap Limburg 2017'* is de Secretaris Directeur bevoegd tot het verhogen van de uitgaven binnen het verleende investeringskrediet indien deze worden gecompenseerd door hogere inkomsten, waardoor een en ander budgettair neutraal verloopt (artikel 6 Verhogingen investeringsuitgaven en -inkomsten binnen een verleend krediet).

In het tweede triaal 2023 heeft de Secretaris Directeur géén gebruik gemaakt van deze bevoegdheid.

5 Reserves en voorzieningen

In de voorschriften is opgenomen dat onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen expliciet dienen te worden toegelicht in de begroting en gerapporteerd in de tussentijdse rapportages.

Overige bestemmingsreserve	Eindbalans 31-12-2022	Resultaats- bestemming 2022	Beginbalans 01-01-2023	Uitgaven 2023
Overige bestemmingsreserves				
* Riooloverstorten	3.491.749	-133.000	3.358.749	0
Stimulering verbetering watersystemen;				
* overstortregeling	257.922	-	257.922	0
* Subsidie afkoppelen regenwater	849.695	22.779	872.474	214.855
Risicovolle beplanting waterkering / achterstallig				
* onderhoud	303.016	-	303.016	0
Waterkwaliteit / Nieuw Limburgs Peil Next				
* Generation	310.713	-	310.713	0
* IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering	69.000	-	69.000	0
* Netcentrisch werken	45.988	-	45.988	0
Stimulering klimaataangepaste peilgestuurde				
* drainage	88.767	-	88.767	0
* Assetmanagement watersysteem	359.596	-330.989	28.607	0
* Lectoraat bodem	55.976	-44.408	11.568	0
* Project meten met nitraatstrips	43.104	-	43.104	0
* LIVES	106.667	14.604	121.271	5.022
* Stimuleringsregeling landbouw	600.000	-44.344	555.656	69.075
* Organisatieontwikkeling	115.337	-76.468	38.869	0
* Onderhoudscontracten	1.351.787	-609.942	741.845	145.692
* Restpunten Ooijen Wanssum	163.000	-8.988	154.012	41.776
Totaal overige bestemmingsreserves	8.212.317	-1.210.756	7.001.561	476.420

Voorziening	Eindbalans 31-12-2022	Toevoeging begroting 2023	Beginbalans 01-01-2023	Onttrekking begroot	Onttrekking realisatie
Voorziening arbeidsgelateerde verplichtingen					
* Pensioen en uitkeringsverplichtingen	4.041.608	-	4.041.608	200.000	152.316
* Persoons gebonden basisbudget (PBB)	446.012	572.400	1.018.412	300.000	119.895
* Vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)	165.394	-	165.394	50.800	0
Voorziening voor claims van ingezetenen en bedrijven					
* Natschade peilopzet maas	1.321.787	-	1.321.787	100.000	0
Voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden					
* Onderhoud waterkeringen	2.568.034	-	2.568.034	400.000	112.519
* Onderhoud bedrijfspand Sittard	106.885	-	106.885	0	0
* Onderhoud bedrijfspand Horst	30.080	4.500	34.580	0	0
* Onderhoud waterkrachtcentrale ECI	92.622	13.000	105.622	2.519	0
Overige voorzieningen					
* Jaarrekeningresultaat WBL	9.631.176	-	9.631.176	0	9.630.590
* Watercrisis 2021	8.630.636	-	8.630.636	3.500.000	968.199
Totaal voorzieningen	27.034.234	589.900	27.624.134	4.553.319	10.983.519

6 Bijlagen

Bijlage 1 Begrotingswijziging

In hoofdstuk 3 is per programma inzicht gegeven in de realisatie per peildatum en de prognose voor het einde van het boekjaar 2023. Wij stellen voor de bijstellingen te verwerken via onderstaande begrotingswijziging.

De bijstelling van lager kosten en hogere opbrengsten is groen gekleurd. Hoger kosten en lagere opbrengsten zijn rood gekleurd.

Omschrijving	2023				
	Begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
41 Rente en afschrijvingen	20.621.700	20.836.700	18.404.283	21.241.000	404.300
42 Personeelslasten	46.366.700	46.869.929	26.744.286	46.879.729	9.800
43 Goederen en diensten van derden	36.633.600	37.607.600	21.311.884	36.441.400	-1.166.200
4310 Goederen en diensten van derden WBL	91.997.100	91.997.100	68.997.798	91.997.100	0
4310 Goederen en diensten van derden BsGW	5.058.800	5.058.800	3.858.714	5.123.500	64.700
44 Bijdragen aan derden	1.360.500	1.010.500	274.172	1.013.500	3.000
4501 Toevoegingen aan voorzieningen	1.705.100	589.900	589.900	589.900	0
4502 Duurzaamheid en innovatie	683.200	582.200	0	551.700	-30.500
4502 Onvoorzien integratie WL/WBL	0	0	0	93.000	93.000
Totaal kosten exclusief onvoorzien	204.426.700	204.552.729	140.181.037	203.930.829	-621.900
81 Financiële baten	2.346.200	2.346.200	2.881.253	2.514.200	168.000
82 Personele baten	299.200	299.200	114.842	299.200	0
83 Goederen en diensten aan derden	639.200	734.200	304.582	734.200	0
84 Bijdragen van derden	1.532.900	2.164.800	685.308	2.750.100	585.300
85 Waterschapsbelastingen	188.878.800	188.878.800	188.047.705	188.878.800	0
86 Interne verrekeningen	5.969.700	5.969.700	2.109.720	5.969.700	0
Totaal opbrengsten	199.666.000	200.392.900	194.143.410	201.146.200	753.300
4502 Onvoorzien	429.500	1.030.371	0	2.405.571	1.375.200
Exploitatieresultaat; opbrengsten +/- kosten	-5.190.200	-5.190.200		-5.190.200	-1.375.200

Bijlage 2 Investeringslijst

PROJECT NUMMER	AT	OMSCHRIJVING	VK	INVESTERINGSOBSJECT PER PROGRAMMA										GEVOTEERD KREDIET t/m 13-9-23					
				UITGAVEN					INKOMSTEN					UITG	INK				
				Realisatie t/m 2022	Begroting 2023 t/m 13-9-23	Prognose 2023 (voorjaar)	2023	2024	2025	2026 t/m 2029	Totaal project- kosten	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023 t/m 13-9-23			Prognose 2023	2024	2025	2026 t/m 2029
P000104	30	Herinrichting Maasnielderbeek bovenloop (resterend deel)		1	8	150	50	250	2.500	883	3.684	-	-	-	-	-	-	813	-
P003101	30	Aansluiten oude Geulmeanders, Gulpen		899	-	-	-	-	-	-	899	236	-	-	-	-	-	236	1.256
P003102	30	Herinrichting Geul benedenstrooms kern Valkenburg fase 2 (Leeuw brouwerij)		2.126	-92	400	500	200	250	-	3.076	625	-	300	300	200	-	1.125	3.100
P003103	30	Vispassage Epermolten		224	96	410	120	1.000	616	-	1.960	28	-	-	-	-	-	28	350
P003104	30	Vispassage Volmolten		2.248	0	5	5	-	-	-	2.253	864	-	-	-	-	-	864	2.714
P026201	30	#Sanering en herinrichting Oude Kanjel en Kanjel benedenstrooms Kanaal	*	286	-	-	-	-	-	-	286	-	-	-	-	-	-	-	-
P026401	30	Herinrichting Kanjel en Gelei, gemeenten Meerssen en Maastricht		6.770	357	300	300	200	400	-	7.670	3.469	-	-	-	-	-	3.469	7.750
P057302	30	Herinrichting Worm (Nato-depot - Rimborg)		83	27	300	120	250	2.500	1.068	4.021	-	-	-	-	-	-	921	-
P057303	30	Realisatie vistrap Baalsbruggermolten fase 2		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	-
P066401	30	Herinrichting Bosbeek (Meinweg - monding)		54	75	140	120	300	1.500	803	2.777	-	-	-	-	-	-	753	-
P071002	30	Herinrichting Vlootbeek Benedenloop (Reigersbroek - Linnerweg)		76	34	150	75	250	2.250	708	3.359	-	-	-	-	-	-	816	-
P078302	30	Aanpak lekverlies Middelsgraaf te Susteren		430	0	-	-	-	-	-	430	-	-	-	-	-	-	450	-
P080105	30	Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren		538	79	200	200	780	2.976	2.000	6.494	84	-	-	-	-	-	84	1.075
P086201	30	Herinrichting Geleenbeek Corio Glana algemeen		12.504	-304	-300	-300	-	-	-	12.204	6.014	-	-	-	-	-	6.014	8.830
P086202	30	Herinrichting Geleenbeek Echt - Sifon		268	0	20	20	50	370	2.000	2.708	64	-	-	-	-	-	64	2.716
P086204	30	Herinrichting Geleenbeek Millen - Nieuwstadt		260	113	250	200	1.000	2.000	950	4.410	11	-	-	-	-	-	11	915
P086205	30	Herinrichting Geleenbeek Oud-Roosteren A2		853	107	160	160	500	1.000	1.687	4.200	145	-	-	-	-	-	145	1.385
P086206	30	Herinrichting Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt - Oud Roosteren		640	73	100	100	400	1.000	900	3.040	-15	-	-	-	-	-	-15	1.093
P086208	30	Herinrichting Oude Maas (Geleenbeekmonding)		1.795	16	50	50	-	-	-	1.845	509	-	700	700	-	-	1.209	1.400
P086209	30	Herinrichting Geleenbeek Corio-Glana, highlight 16 en 17		137	91	250	100	300	2.190	2.000	4.727	-	-	-	-	-	-	1.145	-
P086210	30	Herinrichting Geleenbeek VDL Nedcar		63	116	100	100	1.395	132	-	1.690	-	-	-	372	-	-	372	1.690
P086211	30	Herinrichting Geleenbeek Kamerhof Holtum		14	6	-	-	-	295	-	309	-	-	-	-	-	-	295	-
P086212	30	Herinrichting Geleenbeek Sittard - Millen XP006		12	1	75	10	250	1.300	380	1.952	-	-	-	-	-	-	640	-
P111702	30	Ontkluizing keutelbeek in de kernen Beek en Neerbeek, fase 1B/2		1.450	3	-	-	-	1.850	-	3.300	449	-	-	-	-	-	449	3.331
P111704	30	Ontkluizing Keutelbeek Geleen		111	131	200	150	250	953	4.000	5.464	-	-	-	-	-	-	830	-
P115201	30	Corio Glana Highlight 20 fase 1		5.485	69	50	50	-	-	-	5.535	2.205	1	-	-	-	-	2.205	5.500

PROJECT NUMMER	AT	OMSCHRIJVING	VK	INVESTERINGSOBJEKT PER PROGRAMMA								INKOMSTEN						GEVOTEERD KREDIET t/m 13-9-23			
				UITGAVEN				Totaal project- kosten				Realisatie		Begroting		Prognose		Totaal project- inkomsten	UITG	INK	
				t/m 2022	2023 t/m 13-9-23	2023 (voortjaar)	2023	2024	2025	2026 t/m 2029	t/m 2022	2023 t/m 13-9-23	2023 (voortjaar)	2023	2024	2025	2026 t/m 2029				
P115203	30	Corio Glana highlight 20, fase 2		888	15	200	150	500	4.000	3.942	9.480	211	-	-	-	-	-	680	891	9.479	680
P116901	30	Regenwaterbuffer Spaans Vonderen	*	184	-	-	-	-	-	-	184	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
P119901	30	Herinrichting beekmonding Hemelbeek		37	85	150	150	613	100	-	900	-	-	-	350	-	-	-	350	355	-
P139002	30	Herinrichting Aalsbeek Bovenloop		10	5	100	50	200	325	2.570	3.155	-	-	-	-	-	-	-	-	1.195	-
P144601	30	Herinrichting Molenbeek van Lottum - Siebersbeek		594	106	180	120	10	-	-	724	3	11	433	333	-	-	-	336	870	437
P146802	30	WB21 knelpunt Raam en Vistrap Tengelroysebeek		60	65	50	50	1.200	-	-	1.310	-	-	-	-	-	-	-	-	423	-
P150001	30	Herinrichting Gansbeek / Paterslossing		12	2	100	30	100	250	1.245	1.637	-	-	50	-	-	-	-	-	525	-
P151402	30	Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek		74	4	30	30	60	90	725	979	24	-	-	-	-	-	300	324	485	-
P180901	30	Herinrichting benedenloop Kwistbeek		51	6	30	30	300	300	1.142	1.823	22	-	-	-	-	-	500	522	550	-
P180902	30	Gebiedspilot Kwistbeek		4.931	-111	127	-	221	-	-	5.152	1.295	1.379	1.300	1.300	-	-	-	2.595	5.150	2.448
P181701	30	Tielebeek bovenloop		1.878	-54	-50	-50	-	-	-	1.828	1.459	-	-	-	-	-	-	1.459	1.799	1.357
P192701	30	Meilossing, afronding herinrichting		466	8	10	10	-	-	-	476	74	-	-	-	-	-	-	74	600	110
P223601	30	herinrichting Raam	*	7	4	-	-	-	-	250	257	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
P228201	30	Herinrichting Huilbeek		1.444	426	500	500	100	100	-	2.144	408	243	500	500	-	-	-	908	2.800	1.500
P228301	30	Maasmonding Wolterskamp		20	-	-	-	-	-	-	20	-0	-	-	-	-	-	-	-0	69	-
P254502	30	Herinrichting Oude Graaf		50	10	150	75	250	1.000	2.670	4.045	-	-	-	-	-	-	-	-	645	-
P254601	30	Herinrichting Venrays Broek en de Spurkt		9.264	10	50	50	-	-	-	9.314	943	28	5.499	5.499	-	-	-	6.442	8.665	5.851
P260501	30	Herinrichting Uffelsebeek en Haelensebeek bovenloop (XP014+XP009)		-	2	200	150	200	500	4.160	5.010	-	-	-	-	-	-	-	-	1.260	-
P262701	30	Herinr.Haelensebeek Hhu-Nunhem		3.103	21	15	15	-	-	-	3.118	718	-	-	-	-	-	-	718	3.532	800
P277401	30	Herinrichting beekmonding Swalm		-	-	5	5	5	5	485	500	-	-	-	-	-	-	-	-	500	-
P278401	30	Herinrichting Wylrebeek monding		89	58	80	60	5	-	-	154	2	1	60	60	-	-	-	62	250	-
P282101	30	Herinr. Castenrayse vennen		2.415	54	100	150	50	-	-	2.615	1.135	-	-	-	400	-	-	1.535	3.500	2.670
P316101	30	Herinrichting Thornerbeek		371	54	100	100	500	1.000	4.461	6.432	97	-	-	-	-	-	1.500	1.597	1.656	-
P316800	30	Maasgaard Algemeen		186	-	-	-	-	-	-	186	-	-	-	-	-	-	-	-	187	-
P316802	30	Groote Molenbeek - kasteelse bossen		318	17	-	-	-	-	-	318	104	-	-	-	-	-	-	104	460	165
P316806	30	Vismigratieknelpunt zand- en vultvang Groote Molenbeek		178	45	250	350	185	-	-	713	-	4	-	-	257	-	-	257	513	257
P316807	30	Pilot Beekdalontwikkeling Groote Molenbeek/Mariapeel (XP005)		127	99	4.000	150	3.750	4.000	465	8.492	-	-	-	-	-	-	-	-	600	-

PROJECT NUMMER	AT	OMSCHRIJVING	VK	INVESTERINGSOBSJECT PER PROGRAMMA							INKOMSTEN						GEVOTEERD KREDIET t/m 13-9-23				
				UITGAVEN													UITG	INK			
				Realisatie		Begroting 2023 (voorjaar)	Prognose			Totaal project- kosten	Realisatie		Begroting 2023 (voorjaar)	Prognose					Totaal project- inkomsten		
				t/m 2022	2023 t/m 13-9-23		2023	2024	2025		2026 t/m 2029	t/m 2022		2023 t/m 13-9-23	2023	2024				2025	2026 t/m 2029
P316808	30	Herinrichting Grote Molenbeek Wittebrugweg		2	3	20	20	200	500	1.185	1.907	-	-	-	-	-	-	1.910	505		
P316809	30	Herstel water-ecosysteem doorstroommoeras Rieterdijk - Deeltraject Pilot Beekdalontwikkeling Grote		-	-	-	75	250	500	2.835	3.660	-	-	-	-	-	-	1.010	-		
P323401	30	Herinrichting Aa		413	58	50	70	80	200	1.550	2.313	31	-	-	-	-	-	1.232	-		
P325202	30	Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek		53	11	30	30	40	311	272	706	16	-	-	-	100	100	216	138	-	
P360007	30	Grondverwerving meandering waterlopen		1.164	-	-	-	-	-	-	1.164	-	-	-	-	-	-	3.005	-		
P360013	0	Strategische grondverwerving (SGV) Watersysteemprojecten		5.833	1.561	500	500	500	500	1.500	8.833	-	-	-	-	-	-	15.000	-		
P360014	0	Strategische grondverwerving proj.	*	80	-	-	-	-	-	-	80	-	-	-	-	-	-	-	-		
P360060	30	Herstel diverse vismigratie knelpunten	*	44	24	80	80	900	900	1.800	3.724	-	-	-	-	-	-	-	-		
P369999	0	Incidentele inhuur watersysteemprojecten	*	-	212	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
P399901	30	Te verwachten DHZ-subsidie beekherstelprojecten. Veiligheidshalve rekenen met 15%		-	-	250	-	-	-	-	-	-	-	1.500	304	1.173	2.492	2.503	6.472	-	
	30	Geul Valkenburg-Julianakanaal (totale trajectlengte ca 12 km)		-	-	-	-	10	10	10	30	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Tungelroyse beek		-	-	-	-	47	47	464	558	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Pilot beekdalontwikkeling Aa-dal		-	-	-	-	-	50	250	300	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Beekdalontwikkeling Oostrumse beek		-	-	-	-	10	50	100	160	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Herinrichting Geleenbeek Corioglana- Weustenrade Oliemolen (rest highlight 4)		-	-	-	-	30	368	1.104	1.502	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Herinrichting Vliet		-	-	-	-	10	10	1.682	1.702	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Herinrichting Everlosebeek		-	-	-	-	10	10	8.982	9.002	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Anselderbeek overkluizing benedenloop		-	-	-	-	10	10	492	512	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Herinrichting Grensbeek		-	-	-	-	10	10	679	699	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Herinrichting Vulensbeek		-	-	-	-	10	10	10	30	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Maatregelen wateroverlast Roer (laatste knelpunten, o.a. Steenen Huys te Vlodrop)		-	-	-	-	10	10	1.482	1.502	-	-	-	-	-	-	-	-		
	30	Pilot Beekdalontwikkeling Geul		-	-	-	-	200	300	4.000	4.500	-	-	-	-	-	-	-	-		
Projecten Beekherstel				71.675	3.807	10.317	5.080	17.951	39.548	67.891	202.145	21.227	1.666	10.342	8.996	2.752	2.592	5.583	41.150	118.199	28.504
P177901	30	Broekhuizerbroek		684	102	1.000	600	1.016	-	-	2.300	374	5	-	-	-	-	374	2.300	700	
P261301	30	Heidsche Peel NLP		153	-	-	-	-	-	-	153	65	-	-	-	-	-	65	310	-	
P265201	30	Waterbloem		685	370	1.400	800	2.000	565	-	4.050	274	-	-	-	-	-	274	4.050	989	

PROJECT NUMMER	AT	OMSCHRIJVING	VK	INVESTERINGSOBSJECT PER PROGRAMMA							INKOMSTEN							GEVOTEERD KREDIET t/m 13-9-23			
				UITGAVEN				Totaal project- kosten			Begroting			Prognose				Totaal project- inkomsten	UITG	INK	
				Realisatie t/m 2022	2023 t/m 13-9-23	Begroting 2023 (voorjaar)	2023	2024	2025	2026 t/m 2029	2022	2023 t/m 13-9-23	2023 (voorjaar)	2023	2024	2025	2026 t/m 2029	UITG	INK		
P265202	30	Herinrichting Roggelsebeek, incl Neerpeelbeek en Bevelandsbeek		28	100	200	200	200	500	7.540	8.468	-	-	-	-	-	-	2.305	-		
P360026	30	Nieuw Limburgs Peil (NLP) Wateroverlast Niers		48	-	250	-	-	-	-	48	-	-	125	-	-	-	-	50	-	
P360029	5	Nieuw Limburgs Peil (NLP) Streefbeeld Stroomgebiedsbrede Ecologische Systeem Analyse (SESA)		76	100	100	100	100	100	350	726	-	-	-	-	-	-	175	-		
P360040	30	Optimalisatie hoofdstelsel wateraanvoer (Noordervaart en Peelkanalen)		7.358	3.009	4.050	3.960	1.841	700	402	14.261	2.030	264	-	400	300	50	1.072	3.852	14.183	3.740
P360057	30	Extra boerenstuwen als droogtmaatregel		565	11	80	35	50	50	-	700	-	-	-	-	-	-	-	610	-	
P360061	30	Stuwen eigen Leggerwatergangen		-	60	750	750	1.400	350	-	2.500	-	-	300	300	650	313	-	1.263	2.500	1.263
P360062	15	Automatiseren besturing 5 bestaande Regenwaterbuffers		-	7	200	75	350	75	-	500	-	-	-	75	350	75	-	500	500	500
P360063	30	Boerenstuwen tranche 2 en 3		-	9	1.200	600	1.100	100	-	1.800	-	-	970	600	500	400	-	1.500	1.800	1.720
P360064	30	Slimme stuwen programma Natuur		-	32	-	300	3.200	2.022	-	5.522	-	-	-	300	3.200	2.022	-	5.522	5.522	5.522
P360067	5	Kleinschalige en innovatieve droogtmaatregelen		-	11	-	20	115	115	-	250	-	-	-	-	-	-	-	250	-	
	30	KD010 - Investerings Reg watersysteem klimaatadaptatie/droogte (DHZ); 2020 € 0,2mln bruto		-	-	-	-	-	-	2.000	2.000	-	-	-	507	793	660	734	2.694	-	-
Projecten Verdrogingsbestrijding				9.597	3.812	9.230	7.440	11.372	4.577	10.292	43.278	2.743	269	1.395	2.182	5.793	3.520	1.806	16.044	34.555	14.434
P360053	0	WIB maatregelen externe capaciteit	*	-	403	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
P360034	5	Water in balans		3.667	190	250	250	250	250	750	5.167	1.497	-	-	-	-	-	-	1.497	4.285	609
P360019	30	WB21 toets 2015		2.351	181	305	150	530	-	-	3.031	805	3	-	-	-	-	-	805	3.030	750
P065103	30	Maatregelen wateroverlast Roer		949	-	-	-	-	-	-	949	-	-	-	-	-	-	-	-	1.860	188
P042401	30	Aanleg hoogwaterbescherming Slenaken		2.870	3	20	20	50	-	-	2.940	1.577	89	-	-	-	-	-	1.577	2.114	972
P096306	30	Bufferdam de Dem/Caumerbeek middenloop		2.365	182	220	220	-	-	-	2.585	753	-	-	-	-	-	-	753	3.135	706
P360046	30	Gebiedspilot Oirsbeek - Water in Balans		2.319	79	318	230	270	32	-	2.851	792	26	-	-	-	-	-	792	3.068	810
P360056	30	Aanpak wateroverlast Hegge		820	205	1.097	728	375	-	-	1.923	96	-	1.000	-	-	-	-	96	2.174	-
P003106	30	Geuldal visie aanpak - WIB		1.456	-948	-	-	-	-	-	1.456	187	-	-	-	-	-	-	187	2.966	-
P360044	30	Gebiedspilot Meerssen - Water in Balans		3.238	278	1.708	513	1.630	202	40	5.623	1.542	2	-	-	-	-	-	1.542	4.896	1.564
P016901	30	Waterberging Lange Gracht - Water in Balans		2.507	65	600	1.025	316	338	337	4.523	823	-	-	-	-	-	-	823	2.337	507
P148302	30	Pilot retentiegebied Breevennen		68	58	50	57	-	-	-	125	2	-	-	-	-	-	-	2	86	-
P177803	30	Gebiedspilot Schelkensbeek - Water in Balans		2.011	293	268	325	-	-	-	2.336	678	-	-	-	-	-	-	678	2.200	700
P255901	30	Gebiedspilot Eckeltsebeek - Water in Balans		1.965	697	436	1.978	3.063	-	-	7.006	705	-	-	-	-	-	-	705	3.300	906

PROJECT NUMMER	AT	OMSCHRIJVING	VK	INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA								INKOMSTEN						GEVOTEERD KREDIET t/m 13-9-23			
				UITGAVEN								INKOMSTEN						UITG	INK		
				Realisatie		Begroting	Prognose			Totaal project-kosten	Realisatie		Begroting	Prognose			Totaal project-inkomsten				
t/m 2022	2023 t/m 13-9-23	2023 (voorjaar)	2023	2024	2025	2026 t/m 2029		t/m 2022	2023 t/m 13-9-23	2023 (voorjaar)	2023	2024	2025	2026 t/m 2029							
P399911	30	KD008 - Programmaplan Water in Balans		-	-	-	-	-	6.397	30.972	37.369	-	-	-	625	686	660	734	2.705	-	-
P029402	30	WiB-Bocholtz en Simpelveld		48	290	549	533	571	249	68	1.469	-	-	-	-	-	-	-	-	1.170	-
P093001	30	Wijnandsrade		376	252	458	447	431	190	16	1.460	-	-	-	-	-	-	-	-	1.287	-
P012101	30	Mechelderbeekdal		1.222	651	895	828	312	152	6	2.520	133	7	-	-	-	-	-	133	2.200	-
P029401	30	WiB-Eys		42	77	308	270	308	234	113	967	-	-	-	-	-	-	-	-	965	-
P038401	30	Lemiers en Oud Lemiers		266	177	548	430	156	103	12	967	-	-	-	-	-	-	-	-	1.499	-
P055901	30	WiB-Noorbeekdal		126	89	337	215	289	84	-	714	-	-	-	-	-	-	-	-	1.102	-
P003107	30	WiB-Valkenburg		482	307	440	527	567	611	444	2.631	-	-	-	-	-	-	-	-	2.103	-
P012102	30	#Capaciteitsuitbreiding RWB Vijlenbergerweg		89	2	-	-	-	-	-	89	25	-	-	-	-	-	-	25	84	28
P021102	30	Hekerbeekdal		843	120	492	415	948	841	-	3.047	141	-	-	-	-	-	-	141	1.500	-
P057601	30	WiB-Eygelshoven		375	312	631	769	575	295	90	2.104	-	-	-	-	-	-	-	-	1.585	-
P090301	30	WiB-Voerendaal		106	218	303	604	440	215	53	1.418	-	-	-	-	-	-	-	-	1.089	-
P111101	30	WiB-Spaubeek		28	89	385	71	-	-	-	99	-	-	-	-	-	-	-	-	1.065	-
P111705	30	WiB-Beek		177	115	426	375	446	394	99	1.491	-	-	-	-	-	-	-	-	1.268	-
P115301	30	Einighausen		439	146	429	499	705	413	-	2.056	-	-	-	-	-	-	-	-	1.092	-
P147701	30	Aanpak Wateroverlast Niers		90	-	-	-	-	-	-	90	-	-	-	-	-	-	-	-	100	-
P049301	30	Aanpak wateroverlast Voer (XP036)		-	-	-	-	25	100	1.260	1.385	-	-	-	7	25	307	339	-	-	-
P119902	30	Aanpak wateroverlast Catsop		-	-	-	-	20	350	429	799	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	30	Middelsgraaf		-	-	-	-	10	10	10	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Projecten Wateroverlast				31.294	4.530	11.473	11.479	12.287	11.460	34.699	101.219	9.757	126	1.000	625	693	685	1.041	12.801	53.560	7.740
P360042	30	Vervangingsinvesteringen assets		10.374	2.479	5.150	3.950	4.323	5.150	20.600	44.397	134	63	-	-	-	-	-	134	15.707	-
P360052	5	Ontwikkeling voorspellingsmodellen voor wateroverlast en Ontwikkeling klimaat-adaptatiemodel		555	147	565	565	570	310	235	2.235	-	-	-	-	-	-	-	-	1.527	-
P360065	5	Ontwikkeling voorspellingsmodellen (MIPC MV4)		16	-	2.947	2.947	-	-	-	2.963	-	-	2.780	2.780	-	-	-	2.780	48	43
P360066	15	Regenradar, Neerslagradar, Debietmeters etc. (MIPC MV6)		-	176	1.562	1.562	-	-	-	1.562	-	-	1.068	1.068	-	-	-	1.068	540	486
	5	LIWA 2.0		-	-	350	50	240	240	960	1.490	-	-	110	-	-	-	-	-	-	-
P502016	5	Ibrahim 3.0		390	66	60	310	-	-	-	700	185	-	20	165	-	-	-	350	700	350

PROJECT NUMMER	AT	OMSCHRIJVING	VK	INVESTERINGSOBJEKT PER PROGRAMMA										GEVOTEERD KREDIET t/m 13-9-23							
				UITGAVEN						INKOMSTEN						UITG	INK				
				Realisatie t/m 2022	2023 t/m 13-9-23	Begroting 2023 (voorjaar)	2023	Prognose 2024	2025	2026 t/m 2029	Totaal project-kosten	Realisatie t/m 2022	2023 t/m 13-9-23	Begroting 2023 (voorjaar)	2023			Prognose 2024	2025	2026 t/m 2029	Totaal project-inkomsten
P503003	5	Tractiemiddelen 2019-2022		32	-	150	100	300	300	1.200	1.932	-	-	-	-	-	-	-	1.195	-	
P503004	15	Uitbreiding meetnet		59	46	124	124	117	-	-	300	-	-	-	-	-	-	-	300	-	
P503005	10	Vervangen meetapparatuur		513	149	200	200	362	-	-	1.075	-	-	-	-	-	-	-	1.075	-	
Projecten Vervanging en aanpassing assets				11.939	3.062	11.108	9.808	5.912	6.000	22.995	56.654	320	63	3.978	4.013	-	-	-	4.333	21.092	879
P360010	0	Onderzoekskrediet Watersysteemprojecten		-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.000	-	
P360051	6	Watersysteemtoets 2019		49	-	103	103	116	118	479	865	16	-	-	-	-	-	16	60	-	
P504001	0	Bebording zwemwater		38	2	25	25	25	20	-	108	185	-	-	-	-	-	185	185	185	
Projecten overig				87	6	128	128	141	138	479	973	201	-	-	-	-	-	-	201	1.245	185

* Betreft onderzoekskosten watersysteemproject (krediet € 1.000.000, P360010)

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE				124.591	15.218	42.256	33.935	47.663	61.723	136.356	404.268	34.248	2.125	16.715	15.816	9.238	6.797	8.430	74.529	228.651	51.742
P400001	30	Bijdrage kosten HWBP		111.965	9.787	10.500	9.800	10.200	9.400	43.700	185.065	-	-	-	-	-	-	-	-	122.220	-
P400003	5	Uitvoeren veiligheidstoetsing waterkeringen		5.361	-	-	-	-	-	-	5.361	-	-	-	-	-	-	-	-	5.500	-
P41****	30/0	HoogWaterBescheringsProgramma		112.442	19.442	37.012	40.399	50.919	74.884	447.455	726.099	101.247	13.833	33.313	36.357	45.827	67.398	402.710	653.539	182.164	165.192
P410008	30	#HWBP Innovaties		317	-	-	-	-	-	-	317	317	-	-	-	-	-	-	317	-	-
P410018	30	HWBP Innovatie Vooronderzoek glazen keringen		18	5	-	5	-	-	-	23	18	-	-	5	-	-	-	23	-	-
P410019	30	HWBP Innovatie Toepassing geocrete grondstoffen		4	0	-	15	-	-	-	19	4	-	-	15	-	-	-	19	-	-
P410020	30	HWBP Innovatie Toepassing GCL's		27	4	-	26	25	25	35	138	27	-	-	26	25	25	33	136	-	-
P410021	30	#HWBP Innovatie Doorontwikkeling prolockfilter		5	-	-	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	-	-	5	-	-
P410022	30	HWBP Innovatie Innovatie Tranche 2		817	-	-	10	-	98	-	925	817	-	-	10	-	98	-	925	-	-
P410023	30	HWBP GCL-Geoconcrete Beesel		411	-43	276	-43	-	-	-	368	411	-	276	-43	-	-	-	368	-	-
P410012	30	HWBP POV Dijkversterking Gebiedseigen Grond		3.191	227	-	644	50	-	-	3.885	3.191	303	-	644	50	-	-	3.885	-	-
P410015	30	HWBP Niet-subsidiabele kosten (100% WL)		1.259	35	150	84	157	157	314	1.971	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
P4154**	30	HWBP Lob van Gennep		12.797	3.989	8.149	7.578	6.619	12.195	134.961	174.150	11.517	10	7.325	6.821	5.957	10.976	121.464	156.735	-	-
P42****	0	Bestuursovereenkomst sluitstukkaden Maas		96.178	52	300	300	-	-	-	96.478	96.178	-	300	300	-	-	-	96.478	98.100	98.100
	30	Kadernota 2024: Maas 2050 (i.p.v. voortrollend programma HWBP) Investeringsbedragen opnemen zodat dijken in 2050		-	-	-	-	550	550	28.034	29.134	-	-	-	495	495	25.230	26.220	-	-	
PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI				344.791	33.498	56.387	58.818	68.520	97.309	654.499	1.223.937	213.732	14.147	41.214	44.135	52.354	78.992	549.437	938.650	407.984	263.292

PROJECT NUMMER	AT	OMSCHRIJVING	VK	INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA								INKOMSTEN						GEVOTEERD KREDIET t/m 13-9-23				
				UITGAVEN				Totaal project-kosten				Realisatie		Begroting		Prognose				Totaal project-inkomsten	UITG	INK
				t/m 2022	2023 t/m 13-9-23	2023 (voorjaar)	2023	2024	2025	2026 t/m 2029	t/m 2022	2023 t/m 13-9-23	2023 (voorjaar)	2023	2024	2025	2026 t/m 2029					
P501003	10	Projecten facilitair 2018-2019		104	-	36	36	-	-	-	140	-	-	-	-	-	-	140	-			
P501009	15	Zonnepanelen locatie Sittard		-	-	340	340	-	-	-	340	-	-	-	-	-	-	340	-			
P502019	5	Roadmap Informatievoorziening 2022-2027		386	664	650	650	800	800	3.200	5.836	-	-	-	-	-	-	1.300	-			
P502020	5	Implementatie e-HRM		231	166	-	-	-	-	-	231	-	-	-	-	-	-	363	-			
P502106	5	Inventarisatie kunstwerken geprogrammeerd onderhoud		8	21	110	50	60	-	-	118	-	-	-	-	-	-	150	-			
P504004	0	Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Aandelenkapitaal		-	622	622	622	-	-	-	622	-	-	-	-	-	-	622	-			
P504005	0	Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Agio		-	1.764	1.764	1.764	-	-	-	1.764	-	-	220	220	220	220	880	1.540	1.764	1.764	
P504006	10	Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Goodwill		-	5.251	5.251	5.251	-	-	-	5.251	-	-	-	-	-	-	5.250	-			
	10	Projecten facilitair		-	-	50	100	150	50	200	500	-	-	-	-	-	-	-	-			
PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE				730	8.487	8.823	8.813	1.010	850	3.400	14.803	-	-	220	220	220	220	880	1.540	9.929	1.764	
P502018	5	WBI + sterkteberekeningen dijken calamiteiten		-	-	125	125	-	-	-	125	-	-	-	-	-	-	360	-			
P505001	10	Vervanging pompen hoogwaterbestrijding/vergroten capaciteit		175	-	415	1.615	341	-	-	2.131	-	-	-	-	-	-	1.414	-			
P505002	10	Aanschaf noodmaterialen interreg MARHETAK (MJPC N-1)		-	10	336	336	-	-	-	336	-	-	336	336	-	-	336	400	360		
	10	Kadernota 2024: Aanschaf extra noodmaterialen		-	-	-	-	400	400	1.600	2.400	-	-	-	-	-	-	-	-			
PROGRAMMA CRISISBEHEERSING				175	10	876	2.076	741	400	1.600	4.992	-	-	336	-	-	-	336	2.174	360		
P360055	5	Implementatie soortenbeleid		97	-	380	82	70	70	210	529	31	113	17	17	19	-	67	300	-		
P360059	30	Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied (Uitvoeringspilot Moerasfilter)		150	-	100	100	100	50	-	400	-	-	-	-	-	-	-	400	-		
	30	KD007 - Innovatieve/effectievere methodes doelrealisatie KRW.		-	-	400	400	320	400	1.200	2.320	-	-	-	-	-	-	-	-			
PROGRAMMA WATERKwaliteit EN Ecologie				248	-	880	582	490	520	1.410	3.250	31	113	17	17	19	-	-	67	700	-	
TOTAAL PROGRAMMA'S				470.534	57.213	109.222	104.224	118.424	160.802	797.265	1.651.249	248.011	16.384	58.166	60.524	61.831	86.009	558.747	1.015.122	649.438	317.158	
P399999	30	Risicoprofiel realisatie		-	-	-8.470	-	-11.757	-	-	-11.757	-	-	-1.357	-	-2.287	-	-	-2.287	-		
TOTAAL PROGRAMMA'S (Voor berekening kapitaallasten)				470.534	57.213	100.752	104.224	106.667	160.802	797.265	1.639.492	248.011	16.384	56.809	60.524	59.544	86.009	558.747	1.012.835	649.438	317.158	

Projecten waarbij geen projectnummer is vermeld zijn nog op te starten projecten uit de kadernota 2020-2025(omschrijving begint met KD), kadernota 2024-2029 (omschrijving begint met Kadernota 2024) of door het prioriteer en programmeerteam geprogrammeerde nieuwe projecten voor 2023 en verder.

